

**Prispevki k
didaktiki zgodovine**

Letnik XIV

1/2016

Univerza v Ljubljani
**FILOZOFSKA
FAKULTETA**

2016, XIV-1
PRISPEVKI K DIDAKTIKI ZGODOVINE

*Letnik 14, številka 1
2016*

*Prispevki
k didaktiki zgodovine*

Vsi prispevki so avtorska dela in niso lektorirani.

ISSN: 1581-8713

*Oddelek za zgodovino
Filozofske fakultete*

Kazalo

<i>Predgovor</i>	4
<i>BRANKO OCVIRK, MIHA DROBNIČ: KONCEPT IZVEDBE KOMBINIRANE UČNE URE PRI POUKU ZGODOVINE NA GIMNAZIJI NA TEMO RIMSKEGA CESARSTVA IN ARABSKE DRŽAVE</i>	6
<i>ANA GREGORIČ IN TANITA NOVAK: UČNA URA V NARODNI GALERIJ «ROMANTIKA IN REALIZEM MALO DRUGAČE»</i>	12
<i>ŠPELA FERME IN MAJA VE HAR: UČNA URA V MUZEJU NOVEJŠE ZGODOVINE V LJUBLJANI: SPREHOD PO SLOVENSKI ZGODOVINI 20. STOLETJA</i>	20
<i>LUCIJA GERDEVIČ, TINA GODINA: Z ETNOGRAFSKIM MUZEJEM PO MIGRACIJSKIH POTEH PREDNIKOV - PRIMER IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI</i>	27
<i>IVAN ŽGAVEC: KAKO PRIPRAVITI KOMBINIRANO UČNO URO IZ DVEH REAZLIČNIH VSEBIN: ZATON RIMSKEGA IMPERIJA IN BIZANTINSKO CESARSTVO</i>	33
<i>NINA LEBAR: UČNA URA V NARODNEM MUZEJU - RIMLJANI NA NAŠIH TLEH</i>	38
<i>ANJA PLAZAR, TANJA VOZELJ: UČNA URA NA RAZSTAVI «SLOVENSKA ZGODOVINA»</i>	51
<i>POLONA KAPLAR, MOJCA TURK: POVSOD JE LEPO, A DOMA JE NAJLEPŠE: NOVO MESTO MOJE MESTO</i>	56
<i>Avtorji prispevkov</i>	62

Predgovor

Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete so študentje in študentke 2. letnika magistrskega pedagoškega (eno in dvopredmetnega) študijskega programa zgodovine v študijskem letu 2015/16 napisali didaktične članke, ki se nanašajo na izvenšolski pouk zgodovine in kombinirane učne ure.

Njihov rezultat je objavljen v prvi številki XIV. letnika publikacije Prispjevki k didaktiki zgodovine.

Svoje izkušnje pri pisanju člankov bodo lahko kot bodoči učitelji zgodovine koristno uporabili pri pedagoškem delu.

Urednica: Danijela Trškan

IZVENŠOLSKI in KOMBINIRANI POUK ZGODOVINE

BRANKO OCVIRK, MIHA DROBNIČ: KONCEPT IZVEDBE KOMBINIRANE UČNE URE PRI POUKU ZGODOVINE NA GIMNAZIJI NA TEMO RIMSKEGA CESARSTVA IN ARABSKE DRŽAVE

Uvod

Učni enoti »Obdobje rimskega cesarstva« in »Arabci« sestavljata pomemben del vsebine učnega načrta za gimnazije. Prva se obravnava v 1. letniku, druga pa v 2. letniku gimnazije, zaradi česar obstaja možnost obravnave obeh v okviru kombinirane učne ure. Zaradi raznolikosti obeh tematik se poraja vprašanje, na kakšen način bi lahko to učno uro izvedli. Namen članka je predstaviti zasnovo izvedbe kombinirane učne ure o teh dveh tematikah s poudarkom na primernem izboru in uporabi različnih motivacijskih tehnik ter učnih oblik in metod. V pričujočem članku je predstavljen teoretični koncept kombiniranega pouka pri nas ter izvedba učnih enot »Obdobje rimskega cesarstva« in »Arabci«, ki bosta v okviru kombiniranega pouka predelani v eni učni uri. Pri tej se bomo poslužili frontalne in individualne učne oblike ter dela v dvojicah. Uporabljene učne metode bodo: metoda razlage, metoda razgovora, metoda dela s pisnimi viri, metoda dela s slikovnimi viri in metoda dela z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.

Teoretični koncept kombiniranega pouka

Kombinirani pouk je način organizacije poučevanja več razredov istočasno.¹ Pri tem gre za poučevanje v starostno in programsko heterogenih oddelkih.² To od učitelja zahteva veliko mero fleksibilnosti pri načrtovanju, organizaciji in izvedbi učnega procesa.³ Kombinirani pouk najdemo v različnih vzgojno-izobraževalnih institucijah.⁴ V našem primeru gre za gimnazijo.

---

¹ Frece Perc, M. (2011). Kombinirani pouk in e-gradiva. Razredni pouk, 13, št. 1, str. 37.

² Nolimal, F. (2007). Kombinirani oddelki in kombiniran pouk v osnovnih šolah v Sloveniji in tujini. Vzgoja in izobraževanje, 38, št. 6, str. 10.

³ Nolimal, F., Beuermann, D., Kovačič, V., Rogelj, M., Kramarič, M. (2001). Kombinirani pouk včeraj, danes, jutri. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 61.

⁴ Filak, M. (2012). Kombinirani pouk. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, str. 14.

Pri načrtovanju kombinirane učne ure ločimo skupne, koncentrične ter samostojne cilje. Skupni so vsebinsko in taksonomsko identični tako za nižji kot višji razred znotraj kombiniranega oddelka.⁵ Koncentrični so vsebinsko sorodni, a taksonomsko različni, samostojni pa popolnoma neusklajeni oziroma usklajeni le taksonomsko.⁶ Ločimo istotemne in različnotemne kombinirane učne ure. Pri prvih se teme in učne enote ujemajo, pri drugih pa ne.⁷ V našem primeru gre za različnotemno učno uro. Učna enota »Obdobje rimskega cesarstva« se namreč nanaša na širšo temo »Od mestnih držav do prvih imperijev«, učna enota »Arabci« pa na širšo temo »Stičišča kultur«.⁸

Različnotemne vzgojno-izobraževalne dejavnosti imajo svoje pomanjkljivosti in prednosti. Obremenjujoče so tako za profesorja kot dijake, od katerih se predvideva precejšnja mera samostojnosti, samoodgovornosti in koncentracije.⁹ To omogoča izvedbo problemskega pouka, pri katerem dijaki samostojno ali ob delni pomoči profesorja pridejo do zgodovinskih zaključkov ter spoznanj na osnovi informacij in virov.¹⁰ Delo je organizirano tako, da se izmenjavata tiho in glasno delo z učenci oziroma direktni ter indirektni pouk. Poznamo več različnih modelov takšnega pouka. Najbolje se obnesejo tisti, za katere so značilne naslednje usmeritve: skupna uvod in zaključek, malo izmenjav med direktnim in indirektnim poukom ter več direktnega pouka, namenjenega šolskim novincem.¹¹ Posledično je tudi v našem primeru več direktnega pouka namenjeno 1. letniku. Tako pa se nismo odločili le zato, ker gre za šolske novince. Pomemben razlog za to je predstavljalo tudi dejstvo, da se učna enota »Arabci«, ki pride na vrsto v 2. letniku in je obravnavana v okviru naše kombinirane učne ure, vsebinsko prekriva s temo o islamu, obdelano že v 1. letniku.¹²

---

⁵ Nolimal, Beuermann, Kovačič, Rogelj, Kramarič, 2001, str. 44.

⁶ Prav tam, str. 45.

⁷ Prav tam, str. 54.

⁸ Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija. Obvezni predmet (280 ur). http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (Datum dostopa: 8. 12. 2015).

⁹ Nolimal, Beuermann, Kovačič, Rogelj, Kramarič, 2001, str. 75.

¹⁰ Trojar, Š. (1993). Sodobni pogledi na pouk zgodovine. Ljubljana: DZS, str. 80.

¹¹ Nolimal, Beuermann, Kovačič, Rogelj, Kramarič, 2001, str. 79.

¹² Več v: Trškan, D. (2011). Pregled zgodovine današnjih arabskih držav v slovenskih učbenikih za zgodovino. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, str. 76.

Izvedba učne ure

Za izvedbo naše kombinirane učne ure potrebujemo 45 minut. Ker učni enoti nimata skupnih vsebin in ciljev, je uvodna motivacija izpeljana ločeno. Učna motivacija je nepogrešljiva, saj zagotavlja takojšnje angažiranje dijakov.¹³

Uvodna motivacija

Uvodna motivacija poteka 5 minut. Dijaki 1. letnika obravnavajo obdobje rimskega cesarstva od Oktavijana do Konstantina Velikega. Pokažemo jim nekaj krajših izsekov iz televizijske nadaljevanke »Rome«. Tako se spoznajo z začetnim obdobjem rimskega cesarstva. Po ogledu jim zastavimo vprašanja, povezana z videoposnetkom. Medtem dijaki 2. letnika z učno tehniko zapisovanja zamisli ali brainwritinga na razdeljene lističe zapišejo svoje asociacije o arabski državi. Te nato prilepijo na tablo.

Usvajanje novega znanja

Osrednji del učne ure poteka 30 minut. Dijakom 2. letnika je namenjena indirektna, dijakom 1. letnika pa direktna oblika pouka. Dijaki 2. letnika v dvojicah s pomočjo učbenika¹⁴ izdelajo miselni vzorec v svojih zvezkih. Iz besedila izpišejo ključne pojme in izluščijo bistvene elemente pisnih virov. Pri branju slednjih spoznajo različne interpretacije, ki so pogosto enostranske. Tako razvijajo sposobnost kritičnega presojanja virov.¹⁵ Pri ustvarjanju miselnih vzorcev je dijakom v pomoč zemljevid v učbeniku, ki prikazuje arabska osvajanja in služi za pojasnjevanje prostorskih razsežnosti zgodovinskega dogajanja.¹⁶ Uporaba zemljevida omogoča tudi medpredmetno povezavo z geografijo.

Pri 1. letniku z metodama razlage in razgovora nadaljujemo s tematiko, ki smo jo načeli z ogledom videoposnetka v uvodnem delu učne ure. Ker gre za obširen pregled zgodovinskega obdobja, je pri obravnavanju obdobja rimskega cesarstva potrebna didaktična redukcija. Obširno snov preoblikujemo v skrčeno in poenostavljeno učno strukturo. Tako postane

---

¹³ Strmčnik, F. (2001). Didaktika. Osrednje teoretične teme. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, str. 165.

¹⁴ Mlacović, D., Urankar, N. (2010). Zgodovina 2. Učbenik za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 189–193.

¹⁵ Trškan, D. (2000). Metoda dela z besedilnim gradivom pri pouku zgodovine. Zgodovina v šoli, 9, št. 3–4, str. 6.

¹⁶ Trškan, D. (2001). Metoda dela s slikovnim gradivom pri pouku zgodovine. Zgodovina v šoli, 10, št. 1, str. 6.

dostopnejša in preglednejša.¹⁷ Pri razlagi izpostavimo triumvirat, principat, tetrahijo, dominat, Avgustove reforme, Dioklecijanove reforme davčnega sistema, njegove težave z vdori tujih ljudstev in izdan edikt o preganjanju kristjanov ter Konstantinov edikt o verski svobodi za kristjane.¹⁸ Poslužujemo se tudi metode dela s slikovnim gradivom. Slednje nam pomaga konkretizirati in nazorneje predstaviti učno snov.¹⁹

Ponavljjanje in preverjanje znanja

Ponavljjanju in preverjanju znanja namenimo 10 minut. Dijake 2. letnika povprašamo po rezultatih njihovega dela v dvojicah in jih pozovemo, naj predstavijo svoje miselne vzorce. Postavljamo jim podvprašanja in jih dopolnimo, če so pri samostojnem delu pozabili izpostaviti kakšno pomembnejšo informacijo. Dijaki 1. letnika istočasno rešujejo učne liste z nalogami o obdobju rimskega cesarstva. Pravilne rešitve učnih listov ob koncu učne ure prikažemo na prosojnici.

Sklep

V pričujočem članku je na primeru izvedbe učne ure za 1. in 2. letnik gimnazije predstavljen koncept kombiniranega pouka. Pri sami izvedbi so uporabljene številne učne oblike in metode, saj želimo omogočiti kvaliteten pouk in doseči predpostavljene učne cilje dveh različnih učnih enot. Pri izdelavi učne priprave moramo pozornost posvetiti različnim ciljem in vsebinam. Narava dela pri kombiniranem pouku dijakom omogoča večjo samostojnost, profesorji pa morajo biti pazljivi, da je njihovo delo ustrezno razporejeno, saj lahko dijakom le tako pomagajo na poti do uspešne pridobitve novih znanj.

Literatura

Brodnik, V., Jernejčič, R., Zgaga, S. (2009). Zgodovina 1. Učbenik za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

---

¹⁷ Trojar, 1993, str. 76.

¹⁸ Brodnik, V., Jernejčič, R., Zgaga, S. (2009). Zgodovina 1. Učbenik za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str 119–124.

¹⁹ Trškan, 2001, str. 6.

Filak, M. (2012). Kombinirani pouk. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Frece Perc, M. (2011). Kombinirani pouk in e-gradiva. Razredni pouk, 13, št. 1, str. 37–40.

Mlacović, D., Urankar, N. (2010). Zgodovina 2. Učbenik za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Nolimal, F., Beuermann, D., Kovačič, V., Rogelj, M., Kramarič, M. (2001). Kombinirani pouk včeraj, danes, jutri. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Nolimal, F. (2007). Kombinirani oddelki in kombiniran pouk v osnovnih šolah v Sloveniji in tujini. Vzgoja in izobraževanje, 38, št. 6, str. 10–18.

Strmčnik, F. (2001). Didaktika. Osrednje teoretične teme. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Trojcar, Š. (1993). Sodobni pogledi na pouk zgodovine. Ljubljana: DZS.

Trškan, D. (2000). Metoda dela z besedilnim gradivom pri pouku zgodovine. Zgodovina v šoli, 9, št. 3–4, str. 3–6.

Trškan, D. (2001). Metoda dela s slikovnim gradivom pri pouku zgodovine. Zgodovina v šoli, 10, št. 1, str. 3–6.

Trškan, D. (2011). Pregled zgodovine današnjih arabskih držav v slovenskih učbenikih za zgodovino. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija. Obvezni predmet (280 ur). http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (Datum dostopa: 8. 12. 2015).

Povzetek

Branko Ocvirk, Miha Drobnič: Koncept izvedbe kombinirane učne ure pri pouku zgodovine na gimnaziji na temo rimskega cesarstva in arabske države

Članek opisuje izvedbo kombinirane učne ure na temo rimskega cesarstva, ki se obravnava v 1. letniku gimnazije, in arabske države, ki se obravnava v 2. letniku. V našem primeru učni enoti nimata skupnih vsebin in ciljev, zato moramo za kvalitetno usvajanje novega znanja snov obravnavati ločeno. Dijaki 1. letnika spoznajo obdobje rimskega cesarstva od Avgusta dalje, dijaki 2. letnika pa širjenje islama in kulturno povezovanje arabskega sveta z evropskim. Pri 1. letniku prevladuje direkten pouk s poudarkom na metodi razlage in razgovora, v 2. letniku pa indirektni, ki poteka tako, da dijaki s pomočjo učbenikov izdelajo miselne vzorce. Tvrstna kombinirana učna ura od profesorja zahteva veliko mero fleksibilnosti pri načrtovanju in izvedbi učnega procesa, od dijakov pa veliko angažiranosti ter samostojnosti.

ANA GREGORIČ IN TANITA NOVAK: UČNA URA V NARODNI GALERIJI »ROMANTIKA IN REALIZEM MALO DRUGAČE«

UVOD

Danes živimo v času, ki od nas zahteva kvalitetno in hitro pridobivanje novega znanja. Smo v dobi vseživljenjskega učenja, ki od učencev²⁰ in učiteljev venomer zahteva dodatno izpopolnjevanje in pridobivanje različnih znanj ter izkušenj. Pomembno je, da znanja, ki ga pridobimo skozi izobraževanje, ne samo »skladiščimo«, temveč ga znamo tudi ustrezno uporabiti. Učitelji morajo zato pri posredovanju znanja iskati vedno nove poti, ki niso samo vsebinsko ustrezne, temveč v učencu prebudijo tudi notranjo motivacijo za učenje in vzbudijo resnično zanimanje za določeno tematiko. Osrednji izziv učitelja je prav v tem, kako učencem tematiko približati, da bodo od pouka, v tem primeru obiska institucije, čim več odnesli. V pričujočem članku bo predstavljena učna ura v Narodni galeriji,²¹ ki temelji na skupinskem delu, v ospredju pa je metoda dela s slikovnim gradivom.

OD TRADICIONALNEGA K SODOBNEMU POUKU ZGODOVINE

Temelj tradicionalnega pouka zgodovine je frontalna učna oblika, učitelj²² pa svojo razlago dopolnjuje z razgovorom, občasno pa tudi z metodo opazovanja in demonstracije.²³ Ker so učenci pri taki obliki pouka premalo celostno aktivni, ne začitijo transferja med učnimi vsebinami pri pouku in potrebami vsakdanjega življenja. Premalo so vključeni v pridobivanje zgodovinskega znanja, zato večkrat ne dojamajo pouka zgodovine kot aktualizacije.²⁴ Dijaki bi morali poznavanje podatkov tudi kritično presoditi, ne samo skladiščiti. Za doseganje tega cilja bi bilo vsekakor treba v pouk zgodovine vpeljati nove načine poučevanja.

---

²⁰ Z izrazom učenec referiramo na oba spola, torej učenec in učenka. Prav tako uporabljamo splošen izraz učenec, čeprav je učenec v srednji šoli oziroma gimnaziji naslovljen kot dijak.

²¹ Narodna galerija je bila v času pisanja članka v fazi prenavljanja in za obiskovalce zaprta. Avtorici članka sva galerijo obiskali v mesecu novembru, ko je bil del razstave o slovenski umetnosti še na voljo za ogled, kar je vplivalo na najino odločitev glede teme. Učna ura je bila osnovana na podlagi postavitve ob najinem obisku. Nemogoče je zagotovo reči, kakšna bo postavitve del po prenovi, lahko pa sklepamo, da bo glavno merilo še naprej kronološko in da bo zato obravnava snovi glede na umetniško smer tudi po prenovi ustrezna. Pri pisanju članka sva si avtorici pomagali s spletno stranjo Narodne galerije: <http://www.ng-slo.si/si/>.

²² Z izrazom učitelj referiramo na oba spola, torej učitelj in učiteljica. Prav tako uporabljamo splošen izraz učitelj, čeprav je učitelj v srednji šoli oziroma gimnaziji naslovljen kot profesor.

²³ Zgonik, Mavricij. *Zgodovina v sodobni šoli*. Ljubljana: DZS, 1968, str. 124.

²⁴ Karba, Pavla. *Zgodovina v šoli v 21. stoletju – vse življenje uporabna popotnica*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2005, str. 21.

Kot poudarja Potočnik so temeljna značilnost sodobnega pouka zgodovine sodobne oblike učnega dela. Učenci skozi te oblike s pomočjo virov pod vodstvom učitelja sami prihajajo do novih znanj in spoznanj.²⁵ Eden izmed takih načinov je tudi pouk izven učilnice – obisk muzejev, galerij in arhivov. Tak pouk je lahko zelo učinkovit pri spodbujanju učencev k učenju zgodovine, saj prinese svežino v naše poučevanje. Pomnjenje je pri učencih trajnejše, prav tako se lahko skozi terensko delo razjasnijo nepravilne predstave o določeni tematiki. Delo na terenu ima tudi velik vzgojni pomen, saj omogoča, da učence naučimo pravih lepega vedenja, spoštovanja in odgovornosti do različnih virov zgodovine.²⁶

Z raziskovanjem, odkrivanjem in učenjem neznano postane znano. "Učenci znanja ne pridobivajo samo med šolanjem, znanje si pridobivajo tudi na neformalni in formalni ravni. Učijo se na izletu, na razstavi, na igrišču, na morju, v gledališču, pri babici, doma."²⁷ Tako pridobljeno znanje si tudi lažje in bolj zapomnijo, saj ga skladiščijo v dolgotrajni spomin, kar posledično pomeni, da ga tudi lažje prikličejo, ko ga v realnem življenju potrebujejo.

NAČRTOVANJE UČNE URE

Učni načrt zgodovine predvideva v 3. letniku gimnazijskega izobraževanja obravnavo teme Razvoj družbe na Slovenskem v 19. stoletju, katere cilj je tudi spoznati in sklepati o delovanju slovenskih znanstvenikov in umetnikov.²⁸ Obisk Narodne galerije bo trajal dve šolski uri, namenjen pa bo ponavljanju in utrjevanju že obravnavane snovi. Glavni del učne ure bo potekal po skupinah, v ospredju pa bo metoda dela s slikovnim gradivom. Z obiskom Narodne galerije se bodo dijaki neposredno seznanili z deli slovenskih umetnikov romantike in realizma ter se jih naučili prepoznati in interpretirati, poleg tega pa bodo z novo pridobljenim znanjem nadgradili naučeno v šoli.

---

²⁵ Potočnik, Dragan. *Zgodovina, učiteljica življenja*. Maribor: Pivec, 2009, str. 101.

²⁶ Zgonik, *Zgodovina*, str. 215.

²⁷ Gaber, Bernarda. »Ekskurzija s terenskim delom in z učenjem z odkrivanjem.« *Zgodovina v šoli*, 18/1–2 (2009), 53–57, str. 53. <http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?target=pdf&urn=SISTORY:ID:9595> (Dostop: december 2015).

²⁸ Kunaver, Vojko, Vilma Brodnik. *Učni načrt. Zgodovina: gimnazija: splošna gimnazija: obvezni predmet (280 ur)*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008, str. 35. http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2015/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (19. 1. 2016).

Za učno uro na terenu je ključnega pomena, da se učitelj nanjo dobro pripravi, in sicer ne samo vsebinsko, temveč tudi organizacijsko. Učitelj mora načrtovati tudi prevoz do institucije ter institucijo, v našem primeru Narodno galerijo, tudi sam prehodno obiskati. V primeru, da je v razredu kakšen učenec s posebnimi potrebami, je dolžnost učitelja tudi ta, da preveri dostopnost objekta in razstave za takega učenca.

IZVEDBA UČNE URE

Uvodno motivacijo izvedemo v šoli na zadnji učni uri zgodovine pred odhodom v Narodno galerijo. Dijaki rešijo križanko, ki predstavlja ponovitev celotne prve enote v učbeniku za 3. letnik.²⁹ Geslo je Narodna galerija. Dijaki za domačo nalogo preberejo opis razvoja ustanove, do katerega dostopajo prek QR kode na delovnem listu, in rešijo naloge.

Ob prihodu v galerijo učitelj z dijaki preveri rešitve domače naloge. Sledi samostojen ogled razstave, ki mu namenimo 15 minut. Tako dijaki dobijo pregled nad celotno stalno zbirko o slovenskem slikarstvu, kar jim bo olajšalo nadaljnje delo, saj se bodo na razstavi lažje orientirali.

Sledi vrnitev v predprostor, kjer učitelj razdeli dijake v skupine.³⁰ Vsaka skupina izžreba svojo barvo. Nato učitelj pove dijakom, kaj se bodo pri uri naučili, jim razdeli delovne liste in jim da natančna navodila, tako v zvezi z reševanjem nalog kot glede obnašanja.³¹ Vsi dijaki dobijo enake delovne liste, na njih pa rešijo le naloge v barvi svoje skupine, saj bodo ostale vaje rešili tekom poročanja drugih skupin.³² Dijaki si pri reševanju delovnih listov pomagajo s pametnimi telefoni, saj so ključne slike na razstavi opremljene s QR kodo,³³ ki vodi do nadaljnjih informacij o sliki, avtorju in obdobju na spletni strani Narodne galerije. Pomembno je, da dijake razdeli v skupine tako, da ima vsaj en dijak telefon z aplikacijo³⁴ za branje QR kod. Za vse to predvidimo približno 15 minut.

---

²⁹ Cvirn, Janez, Andrej Studen. *Zgodovina 3: Učbenik za tretji letnik gimnazije*. Ljubljana: DZS, 2005, str. 5–40.

³⁰ V skupini dijaki določijo vodjo, poročevalca, zapisnika, nekoga, ki meri čas, spodbujevalca in pregledovalca.

³¹ Prepovedano je dotikanje razstavljenih umetnin. Upoštevajo se pravila lepega vedenja.

³² Da spodbudimo dijake k večjemu timske delu, jim lahko pomagamo občutiti pripadnost skupini s šali, trakovi ali kapami v barvni njihove skupine.

³³ Informacije o uporabi kode sva avtorici pridobili tekom najinega obiska Narodne galerije v novembru 2015.

³⁴ Dijake pred odhodom v Narodno galerijo opozorimo na aplikacijo in jih poprosimo, da si jo priskrbijo.

Dijaki imajo za reševanje delovnih listov na voljo 30 minut. Dijaki si delo v skupini enakovredno prerazporedijo in med sabo sodelujejo ter si pomagajo. Ključnega pomena je, da si racionalno razdelijo čas, ki ga imajo na voljo, na kar jih tudi predhodno opozorimo. Naloge so sestavljene tako, da dijake spodbujajo k razmišljanju o slikah, navezujejo pa se tudi na predelano snov, tako da se njihovo predhodno znanje povezuje z novimi informacijami v celoto.

Poleg teoretičnega znanja učenci pri delu s slikovnim gradivom pridobijo tudi znanje o tem, kako pristopiti k tovrstnemu gradivu. Pri metodi dela s slikovnim gradivom se učence navaja na natančno opazovanje in analiziranje ter vrednotenje slik. Naučijo se jih »brati« – znajo ugotoviti čas in kraj nastanka ter opisati njihovo vsebino. Poleg tega znajo tudi razložiti namen slike, pridobijo znanje o njenem avtorju ter ju znajo umestiti v širši zgodovinski kontekst.³⁵

Naloge na delovnih listih so zelo raznolike: naloge kratkega odgovora, naloge izbirnega odgovora, naloge povezovanja, naloge dopolnjevanja, naloge pojasnjevanja in interpretiranja³⁶ ter krajše avtentične naloge. Dijaki so pri delu aktivni, saj morajo slike v galeriji poiskati sami, prav tako morajo sami poiskati tudi odgovore na vprašanja. Učitelj je dijakom na voljo le za dodatna vprašanja in morebitna pojasnila v zvezi s procesom dela.

Med predstavitvijo, za katero si vzamemo približno 30 minut (skupine so 4, vsaka ima na voljo 7 do 8 minut), dijaki svojim sošolcem prisluhnejo in si zapišejo odgovore. Predstavitev skupine poteka frontalno, vendar se dijaki premikajo po galeriji od slike do slike. Dijaki lahko v primeru nerazumevanja sošolcem postavijo tudi dodatna vprašanja ali pa prosijo za pojasnilo. Za vprašanja in pojasnila pa je ves čas na voljo tudi učitelj.

ZAKLJUČEK

Obisk Narodne galerije mora biti strokovno, didaktično in organizacijsko dobro izpeljan. Tekom obiska dijaki ponovijo že obravnavano snov, jo utrdijo in dopolnijo z novim znanjem. Z obiskom Narodne galerije uresničimo več načel – načelo nazornosti, načelo sistematičnosti,

---

³⁵ Trškan, Danijela. »Metoda dela s slikovnim gradivom pri pouku zgodovine.« *Zgodovina v šoli*, 10/1 (2001): 3–6, str. 3. <http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?urn=SISTORY:ID:9175#page=5> (Dostop: december 2015).

³⁶ Trškan, Danijela. *E-učbenik za Didaktiko zgodovine II*. 2. izdaja. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino, 2014/2015, str. 153–154.

načelo ekonomičnosti in tudi načelo aktivnosti, saj dijaki znanje pridobivajo na samostojen način. Tako učitelji kot dijaki tekom dela na terenu pridobijo različne kompetence – od časovne, saj je njihovo delo omejeno s časom, s katerim morajo znati ustrezno razpolagati, do digitalne, ki se izraža preko uporabe pametnih telefonov. Dijaki na koncu znajo prepoznati umetniška dela znanih slovenskih slikarjev romantike in realizma, jih znajo razložiti in svoje ugotovitve tudi ustrezno zapisati.

LITERATURA

Cvirn, Janez, Andrej Studen. *Zgodovina 3: Učbenik za tretji letnik gimnazije*. Ljubljana: DZS, 2005.

Karba, Pavla. *Zgodovina v šoli v 21. stoletju – vse življenje uporabna popotnica*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2005.

Kunaver, Vojko, Vilma Brodnik. *Učni načrt. Zgodovina: gimnazija: splošna gimnazija: obvezni predmet (280 ur)*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008.

Potočnik, Dragan. *Zgodovina, učiteljica življenja*. Maribor: Pivec, 2009.

Trškan, Danijela. *E-učbenik za Didaktiko zgodovine II*. 2. izdaja. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za zgodovino, 2014/2015.

Zgonik, Mavricij. *Zgodovina v sodobni šoli*. Ljubljana: DZS, 1968.

LITERATURA NA SPLETU

Gaber, Bernarda. »Ekskurzija s terenskim delom in z učenjem z odkrivanjem.« *Zgodovina v šoli*, 18/1–2 (2009), 53–57.
<http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?target=pdf&urn=SISTORY:ID:9595> (Dostop: december 2015).

Narodna galerija. <http://www.ng-slo.si/si/> (Dostop: december 2015).

O Narodni galeriji. <http://www.ng-slo.si/si/o-narodni-galeriji> (Dostop: december 2015).

Trškan, Danijela. »Metoda dela s slikovnim gradivom pri pouku zgodovine.« *Zgodovina v šoli*, 10/1 (2001): 3–6.
<http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?urn=SISTORY:ID:9175#page=5> (Dostop: december 2015).

SLIKOVNO GRADIVO

Avtoportret. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/avtoportret-jozef-tominc?workId=1696> (Dostop: december 2015).

Beneška kuhinja. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/beneska-kuhinja-jozef-petkovsek?workId=1748> (Dostop: december 2015).

Deček v mornariški obleki. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/decek-v-mornariski-obleki-ivana-kobilca?workId=1760> (Dostop: december 2015).

Doma. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/doma-jozef-petkovsek?workId=1749> (Dostop: december 2015).

Družina dr. Frušiča. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/druzina-dr-frusica-jozef-tominc?workId=1700> (Dostop: december 2015).

Fran Šuklje. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/fran-suklje-alojz-gangl?workId=1768> (Dostop: december 2015).

Franja Tavčar. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/franja-tavcar-jurij-subic?workId=1775> (Dostop: december 2015).

Josip Stritar. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/josip-stritar-alojz-gangl?workId=1769> (Dostop: december 2015).

Kamniške planine z Mengeškega polja. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/kamniske-planine-z-mengeskega-polja-anton-karinger?workId=1727> (Dostop: december 2015).

Kofetarica. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/kofetarica-ivana-kobilca?workId=1758> (Dostop: december 2015).

Likarice. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/likarice-ferdo-vesel?workId=1765> (Dostop: december 2015).

Ljubljana – Ribji trg. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/ljubljana-ribji-trg-pavel-kunl?workId=1710> (Dostop: december 2015).

Luiza Pesjakova. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/luiza-pesjakova-mihael-stroj?workId=1707> (Dostop: december 2015).

- Mica Čopova roj. Kessler. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/mica-copova-roj-kessler-ivana-kobilca?workId=1776> (Dostop: december 2015).
- Panorama s Šmarne gore I (pogled proti Ljubljani). <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/panorama-s-smarne-gore-i-pogled-proti-ljubljani-marko-pernhart?workId=1729> (Dostop: december 2015).
- Panorama s Šmarne gore III (pogled proti Triglavu). <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/panorama-s-smarne-gore-iii-pogled-proti-triglavu-marko-pernhart?workId=1728> (Dostop: december 2015).
- Poletje. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/poletje-ivana-kobilca?workId=1759> (Dostop: december 2015).
- Portret žene (Jessy Case ?). <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/portret-zene-jessy-case-ferdo-vesel?workId=1773> (Dostop: december 2015).
- Slepe miši. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/slepe-misi-ferdo-vesel?workId=1778> (Dostop: december 2015).
- Slikarjeva žena. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/slikarjeva-zena-matevz-langus?workId=1692> (Dostop: december 2015).
- Tihožitje. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/tihozitie-jozef-petkovsek?workId=1747> (Dostop: december 2015).
- Tri dame iz družine Moscon. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/bidermajer-in-romantika/tri-dame-iz-druzine-moscon-jozef-tominc?workId=1701> (Dostop: december 2015).
- Zamorka. <http://www.ng-slo.si/si/zbirke-in-register/umetnost-na-slovenskem/realizem/zamorka-anton-azbe?workId=1752> (Dostop: december 2015).

POVZETEK

TANITA NOVAK IN ANA GREGORIČ: UČNA URA »ROMANTIKA IN REALIZEM MALO DRUGAČE«

Članek Učna ura v Narodni galeriji: »Romantika in realizem malo drugače« predstavlja primer alternativne učne oblike na terenu. Tekom blok ure, ki temelji na skupinskem delu, v ospredju pa je delo s slikovnim gradivom, dijaki pridobijo številne kompetence, novo znanje pa povežejo z že obstoječim znanjem o romantiki in realizmu ter začutijo transfer med posredovano snovjo učnega kurikulumuma in potrebami vsakdanjega življenja. Dijaki pridobijo znanje o posameznih umetnikih in njihovih delih iz omenjenih obdobj, delo s slikovnim gradivom pa jim ne prinese le teoretičnega znanja, temveč tudi znanje kako dostopati do tega gradiva, kako sliko »brati«, in umestiti v ustrezen zgodovinski kontekst. Prav tako ura temelji na interdisciplinarnem pouku, saj povežemo znanje treh predmetov (zgodovine, umetnostne zgodovine in slovenščine).

ŠPELA FERME IN MAJA VE HAR: UČNA URA V MUZEJU NOVEJŠE ZGODOVINE V LJUBLJANI: SPREHOD PO SLOVENSKI ZGODOVINI 20. STOLETJA

Uvod

Naloga muzejev je urejanje, hranjenje in strokovno obdelovanje zbirk gradiva njihova ustrezna predstavitev različnim obiskovalcem, tudi učencem, ki se z muzeji najpogosteje srečajo preko vzgojno-izobraževalnih ustanov. »Ogled muzejskih zbirk povečuje interes in aktivnost učencev, povečuje njihovo znanje in razvija umske sposobnosti.«³⁷ Namen članka je teoretsko predstaviti vlogo muzejev pri pouku zgodovine in odpreti problemsko vprašanje uporabe avtentičnih nalog, izkustvenega in problemskega učenja pri pouku zgodovine ter to prikazati na konkretnem primeru učne ure v Muzeju novejše zgodovine.

Muzej in pouk zgodovine

V muzeju se učenci srečajo z različnimi zgodovinskimi viri: »Kombinacija medijev in rekonstruiranih ambientov pomaga ustvariti boljšo predstavo o zgodovinskem obdobju, interaktivni pristop in raznolikost poti skozi muzej pa pomagata olajšati tako samostojno učenje kot učenje v skupini.«³⁸ Obisk muzeja služi kot uvodna motivacija ali poglobitev snovi, poleg znanja učenci razvijajo zgodovinske spretnosti; povezovanje teoretičnega znanja s praktičnim. Naučijo se sodelovanja v skupini, samoevalvacije ter pridobijo interes za obiskovanje kulturnih ustanov.³⁹ Muzej prinaša možnost avtentičnih nalog, ki učence dodatno motivirajo ter vzgajajo.⁴⁰ Zaradi zahtevnosti mora biti priprava na delo v muzeju temeljita.⁴¹ Učenci morajo imeti pred obiskom predznanje, ki je potrebno za razumevanje razstave, s katero pa znanje poglobijo.⁴² Ni dovolj učencem samo predočiti razstavljenega predmeta,

---

³⁷ Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir poučevanja zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1–2, str. 194.

³⁸ Stradling, R. (2004). *Poučevanje evropske zgodovine 20. stoletja*. Ljubljana: Zavod Republike za šolstvo, str. 165.

³⁹ Trškan, D. Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, letnik 70-41, št. 3-1, str. 453.

⁴⁰ Prav tam, str. 455.

⁴¹ Sestavljena je iz zunanje/sirše priprave (predhodna priprava, ogled muzeja, pregled opravljenega dela) in notranje/ožje priprave, ki jo delimo na tehnično (ogled razstave, odločitev koliko in kateri učenci, trajanje ogleda, prevoz do muzeja, v okviru katere dejavnosti) in vsebinsko (določitev izobraževalnih ciljev, določitev delovnih nalog, vodenje po muzeju, motivacija učencev pred odhodom v muzej, delo v šoli) pripravo. Povzeto po: Potočnik, Muzej kot vir poučevanja zgodovine, str. 194.

⁴² Stergar, T. (2003). Muzej in pouk zgodovine. *Zgodovina v šoli*, letnik XII, št. 3–4, str. 75.

ampak je delo z muzejskimi viri potrebno osmisлити.⁴³ Potrebno je zagotoviti, da je poučevanje zgodovine čim bolj multiperspektivno⁴⁴ in pestro; tako je priporočljivo, da se do nekaterih spoznanj dokopljejo učenci sami preko reševanja problemov. Poleg problemskega modela pa je v muzeju možno tudi izkustveno učenje, ki po Kolbu temelji na »cikličnem prehajanju od izkušnje prek opazovanja do teoretične osmislitve (refleksije), ter eksperimentalnega ustvarjanja nove izkušnje.«⁴⁵ Učenci se lahko izkustveno učijo preko simulacije, igranja vlog, socialne igre, strukturiranih nalog ter skupinske interakcije.⁴⁶ Pri simulaciji gre za to, da »poskušamo posneti ali poustvariti razmere, /.../.«⁴⁷ Simulacije in igre vlog omogočajo aktivno sodelovanje z drugimi, povečevanje strpnosti, razvoj komunikacijskih spretnosti in sposobnosti za raziskovanje in reševanje problemov,⁴⁸ ko učenci postanejo aktivni ter samostojnejši in znanja ne sprejemajo pasivno. »S problemskim poučevanjem pri dijakih razvijamo ustvarjalnost, miselno bistrino, kritičen odnos do različne problematike, osebnostno modrost in fleksibilnost, /.../.«⁴⁹

Učna ura v Muzeju novejšje zgodovine

Uvodni del: prihod do muzeja

V devetem razredu osnovne šole je predvidena obravnava snovi 20. stoletja, ki ponuja »pregled in spoznanja o strukturnih značilnostih sodobnega industrijskega in znanstvenega razvoja.«⁵⁰ V okviru pouka se tako odločimo za obisk Muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani, in sicer njihovo stalno razstavo Slovenci v 20. stoletju. Če prihajamo iz šole, ki ni v Ljubljani, učence pripravimo na obisk muzeja že med vožnjo na avtobusu in predvajamo dokumentarni film: *Domovina in država*.⁵¹ Pred samo stavbo muzeja učence seznanimo, kje smo, in jih opozorimo, da v muzeju veljajo pravila kulturnega obnašanja.⁵² Povemo jim, da bo ogled

---

⁴³ Tavčar, L. (2009). *Uvod v muzejsko pedagogiko*. Ljubljana: Pedagoški inštitut, str. 63.

⁴⁴ Stradling, *Poučevanje evropske zgodovine 20. stoletja*, str. 143.

⁴⁵ Izkustveno učenje (2015). *Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja*. Dostopno na: [http://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474695/izkustveno-izkusenjsko-ucenje%20\(18](http://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474695/izkustveno-izkusenjsko-ucenje%20(18) (1. 12. 2015).

⁴⁶ Prav tam.

⁴⁷ Stradling, *Poučevanje evropske zgodovine 20. stoletja*, str. 129.

⁴⁸ Prav tam, str. 133.

⁴⁹ Brodnik, V. (2005). *Novi pogledi na poučevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja pri pouku zgodovine*. V: *Kako do bolj kakovostnega znanja zgodovine*, uredila Vilma Brodnik. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 10.

⁵⁰ Trojar, Š. (1993). *Sodobni pogledi na pouk zgodovine*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 71.

⁵¹ *Domovina in država*. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=fchpbKm6eoY> (8. 12. 2015).

⁵² 5 minut.

muzeja sestavljen iz dveh šolskih ur. Prvo uro jih bo skozi večji del razstave vodil kustos, saj tako učenci spoznajo zgodovinske poklice, bolj jih tudi pritegne, ker jim razlaga druga oseba in ne samo učitelj. S kustosom se predhodno dogovorimo, kako bo potekal ogled, katere teme želimo vanj zajeti. V drugem delu bodo učenci reševali učno delovne liste, ki jih je pripravil učitelj ter na koncu podali odgovore in predstavili razstavo po posameznih sobah v vlogi kustosa.

Prvi del: voden ogled dela razstave⁵³

Učenci si s kustosom najprej ogledajo sobo, ki prikazuje čas prve svetovne vojne. Kustos učencem predstavi vzroke, potek in posledice prve svetovne vojne in življenje ljudi v zaledju. Potem si učenci ogledajo sobo, ki prikazuje čas od konca vojne do uvedbe šestojanuarske diktature, poudarek je na Državi SHS, boju za meje ter prehodu v diktaturo. V delu razstave o 30. letih imamo eksponate, ki prikazujejo razvoj novih medijev. Učenci s pomočjo kustosa ponovijo ustavne spremembe po uvedbi diktature. Ogledajo si slike in spoznajo potek atentata na kralja Aleksandra in dogodke do začetka 2. svetovne vojne.

V naslednji sobi si na velikem zemljevidu učenci pogledajo, kako je bilo razkosano slovensko ozemlje, poslušajo zgodbe pričevalcev, ogledajo si slikovno gradivo, uniforme vojakov in orožje. V času po drugi svetovi vojni do leta 1960 si učenci pogledajo zmago komunistično partizanskega gibanja in kult Josipa Broza Tita ter spor z informbirojem. Nekaj več časa posvetijo delu, ki prikazuje obračunavanje z nasprotniki po vojni. Učenci z ogledom razstave ponovijo snov do leta 1960 in lažje rešujejo naloge v naslednjih sobah ter vidijo nastop kustosa, v katerega se morajo kasneje vživeti.

Drugi del: skupinsko delo

V drugi šolski uri učitelj učence seznanja z nadaljnjim potekom dela v muzeju.⁵⁴ V vsaki izmed skupin določi vodjo skupine in ga opozori, da je njegova naloga, da k sodelovanju pritegne vse člane skupine. Pove, da se bodo ukvarjali s posameznimi deli razstave po skupinah. Učence razdeli v tri skupine, mešane po spolu in učnem uspehu. Vsaki skupini

---

⁵³ 40 minut.

⁵⁴ 5 minut.

določi sobo, s katero se bodo bolj podrobno seznanili in rešili naloge,⁵⁵ namenjene tej sobi. To sobo bodo nato s pomočjo učitelja predstavili sošolcem. V tem delu prevladuje skupinska oblika, uporabljajo pa se metode dela s predmeti, slikovnimi in pisnimi viri. Vsaka naloga pa vsebuje problemsko strukturirane in avtentične naloge.⁵⁶

V prvi sobi (Slovensko gospodarstvo) se učenci preko nalog na delovnem listu dotaknejo razvoja podjetij, problema inflacije in razvijanjem potrošništva. Naloge vsebujejo določene namige, zahtevajo pa osnovne ter višje taksonomske stopnje. Naloge so zasnovane deloma iz objektivnih tipov nalog (kratki odgovori) ter subjektivnih nalog (prosti odgovori).

Źjuno delovni list (Obisk Muzeja novejše zgodovine)
9. razred OŠ Martina Spaka Vuzenica

1960–1980

Na razstavi si oglej rekonstrukcijo polic v trgovini in nakupovalni voziček. Našel boš izdelke, ki jih poznamo še danes, nekaj pa jih že kar nekaj časa ni na naših trgovinskih policah. Kaj se ti pri embalaži izdelkov morda zdi nenavadno? Naštej izdelke, ki jih dandanes poznaš in jih morda uporabljaš tudi ti, ter se opredeli do razlik med današnjim in tedanjim nakupovanjem.

_____

_____

_____

_____

Poglej si razstavo različnega denarja (valut), ki smo ga uporabljali na slovenskem ozemlju. Naštej tiste, ki jih poznaš. ☺ Na pomoč ti lahko priskoči učitelj. Kako se med seboj bankovci razlikujejo? Zakaj meniš, da je prišlo do tega (namig: mleko)?

_____

_____

_____

Razglej se po razstavi in poglej logotipe in imena tedanjih podjetij (razstavljeni plakati in značke). Napiši, katera najdeš, in naštej nekaj njihovih izdelkov.

_____

_____

Slika 1: Delovni list za prvo skupino: 1960–1980.

V drugi sobi (Osamosvojitve Slovenije) se učenci seznanijo z revijami, ki so izhajale v času osamosvojitve, dogajanjem na kulturnem področju ter s procesom proti četverici. Tudi v tem

⁵⁵ Za reševanje imajo 20 minut časa.

⁵⁶ Brodnik, Novi pogledi na poučevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja pri pouku zgodovine, 11.

delu so naloge objektivnega tipa (kratki odgovori), učence pa motiviramo z uporabo IKT-ja ter VAKOGOM (poslušanje glasbe ene izmed uporniških skupin).

1980–1991

Naštej revije, ki so izhajale v tistem času in zapiši, če katera izmed njih izhaja še danes.

_____

_____

V sobi poišči likovne umetnike in glasbene skupine, ki so s svojimi deli izražali upor proti sistemu. S pomočjo mobilne tehnologije poišči posnetek pesmi ene izmed skupin in jo predvajaj sošolcem, lahko pa jo zapojete tudi skupaj.

_____

Kaj se je zgodilo 21. 6. 1988? Kaj pomeni kratica JBTZ?

_____

_____

Natančno zapiši vprašanje na plebiscitu, ko smo glasovali o samostojnosti Slovenije?

_____

_____

Slika 2: Delovni list za drugo skupino: 1980–1991.

V tretji sobi (Čas po osamosvojitvi) se učenci samostojno seznanijo s tolarji, predsedniki države ter razvojem mobilne telefonije. Objektivni tip nalog zajema kratke odgovore ter nalogo povezovanja. Morajo pa podati tudi krajši prosti odgovor. Tako kot v drugih dveh sobah tudi tu učenci dosegajo izobraževalne, vzgojne in funkcionalne cilje.

1991–2008	
Kdo je upodobljen na slovenskih tolarjih? Poveži.	
10 SIT	Ivan Cankar
20 SIT	France Prešeren
50 SIT	Primož Trubar
100 SIT	Jože Plečnik
200 SIT	Ivana Kobilca
500 SIT	Janez Vajkard Valvasor
1000 SIT	Rihard Jakopič
5000 SIT	Jurij Vega
10 000 SIT	Jakob Gallus

Naštetj predsednika Republike Slovenije od 1991 do danes?

_____

_____

Opiši razvoj mobilne telefonije od začetkov do danes. Opredeli se do sprememb, ki so nastale zaradi tega.

_____

_____

_____

_____

Slika 3: Delovni list za tretjo skupino: 1991–2008.

Tretji del: Učenci v vlogi kustosa

V tretjem delu oz. v preostanku druge šolske ure⁵⁷ s frontalno obliko in z metodo razlage in razgovora učitelj učencem predstavi splošno vedenje o sobah, nato pa učenci po skupinah predstavijo sošolcem predmete, ki so jim pomagali pri reševanju nalog, ter povedo odgovore na vprašanja. Uporabljena je metoda izkustvenega učenja, natančneje igra vlog kustosa, preko katere učenci dosega izobraževalne, funkcionalne in vzgojne cilje. Učenci pa na koncu z anonimnim glasovanjem izberejo učenca, ki se je najbolje odrezal v vlogi kustosa. Za nagrado dobi simbolično priznanje.

Sklep

Osnovni namen učne ure v muzeju je izobraževalne in vzgojne narave, saj učenci pridobijo zanimanje za obisk raznoraznih razstav. Na delo v muzeju se morajo učitelji izčrpno pripraviti. Z avtentičnimi in problemskimi nalogami ter izkustvenim učenjem teoretično znanje o slovenski zgodovini v 20. stoletju osmislijo v praksi, snov pa tako dodatno utrdijo in oblikujejo pozitiven odnos do zgodovine ter razvijejo kritično mišljenje.

⁵⁷ 20 minut.

Literatura

Brodnik, V. (2005). Novi pogledi na poučevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja pri pouku zgodovine. V: *Kako do bolj kakovostnega znanja zgodovine*, uredila Vilma Brodnik. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 5–56.

Domovina in država. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=fchpbKm6eoY> (8. 12. 2015).

Izkustveno učenje (2015). *Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja*. Dostopno na: [http://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474695/izkustveno-izkusenjsko-ucenje%20\(18](http://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474695/izkustveno-izkusenjsko-ucenje%20(18) (1. 12. 2015).

Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir poučevanja zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1–2, str. 187–196.

Stergar, T. (2003). Muzej in pouk zgodovine. *Zgodovina v šoli*, letnik XII, št. 3–4, str. 74–78.

Stradling, R. (2004). *Poučevanje evropske zgodovine 20. stoletja*. Ljubljana: Zavod Republike za šolstvo.

Tavčar, L. (2009). *Uvod v muzejsko pedagogiko*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Trojar, Š. (1993). *Sodobni pogledi na pouk zgodovine*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Trškan, D. Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovino in narodopisje* letnik 70–41, št. 3–1, str. 451–459.

POVZETEK:

Špela Ferme, Maja Vehar: Učna ura v Muzeju novejše zgodovine - Sprehod po slovenski zgodovini 20. stoletja

Muzej ima pomembno vzgojno-izobraževalno vlogo, saj v učencih krepi pozitiven odnos do kulturne dediščine ter razvija kritično mišljenje. Preko avtentičnih in problemskih nalog ter izkustvenega učenja teoretično znanje osmislijo v praksi, snov pa tako dodatno utrdijo. Z devetošolci obiščemo stalno razstavo Slovinci v 20. stoletju Muzeja novejše zgodovine. V prvem delu si učenci s kustosom ogledajo razstavo do leta 1960. V drugem delu pa učitelj učencem poda navodila za skupinsko delo, učenci nato rešujejo naloge v dodeljenih sobah po letu 1960. V tretjem delu učitelj poda splošno predstavo posamezne sobe, vsaka skupina pa z igro vlog kustosa predstavi konkretne predmete v sobi ter odgovore na vprašanja. Ravno avtentične naloge pri obisku muzeja učence dodatno motivirajo za nadaljnje obiskovanje muzejev.

LUCIJA GERDEVIČ, TINA GODINA: Z ETNOGRAFSKIM MUZEJEM PO MIGRACIJSKIH POTEH PREDNIKOV - PRIMER IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI

UVOD

S člankom želimo podati en primer različnih načinov popestritve pouka zgodovine. Tovrstne dejavnosti nam omogočajo pripraviti različne institucije, od galerij do arhivov in muzejev. S pomočjo muzeja lahko kvalitetno in poučno izpeljemo učno uro na nekoliko drugačen način. Različne vrste muzejev se že vrsto let aktivno vključujejo v sam učni proces – lahko kot samostojen del, pri čemer so nam na voljo različni programi, ki jih za šole pripravi muzejsko osebje, lahko pa delo v muzeju poteka kot izvenšolska dejavnost, kar bomo v nadaljevanju predstavili tudi na primeru konkretno izvedene dejavnosti.

KAKO OPREDELIMO MUZEJ?

Leksikon definira muzej kot ustanovo »za zbiranje, hranjenje, znanstveno preučevanje in razstavljanje premične kulturne dediščine v obliki zbirk. [...] Glede na namembnost je muzej splošni in specialni (etnografski, arheološki, umetnostni, naravoslovni, tehnični muzej) [...].«⁵⁸ Vendar lahko definicijo še nekoliko dopolnimo. Muzej je tudi »za javnost odprta, neprofitna, stalna ustanova v službi družbe in njenega razvoja, ki zaradi preučevanja, vzgoje in razvedrila, pridobiva materialne dokaze o ljudeh v njihovem okolju, jih hrani, raziskuje, o njih posreduje informacije in jih razstavlja.«⁵⁹

Z muzeji je aktivno povezana in iz njih deloma tudi izhaja muzejska pedagogika, ki se je začela razvijati s prihodom 20. stoletja, ko smo priča prvim masovnim šolskim obiskom teh ustanov. Po začetnem odporu do najmlajših obiskovalcev, se je takšna miselnost, tudi z razvojem in vplivom pedagoške misli, spremenila in danes lahko izbiramo med različnimi šolskimi programi, ki so prilagojeni tudi prvi triadi in vrtčevskim skupinam.⁶⁰

---

⁵⁸ *Slovenski veliki leksikon: h–o*. (2004). Ljubljana: Mladinska knjiga založba, str. 681.

⁵⁹ Mikuž, M. (2003). *Pogledi na muzeje v dobi globalizacije*. Ljubljana: ISH – Fakulteta za podiplomski humanistični študij, str. 161.

⁶⁰ Tavčar, L. (1992). *Metamorfoze*. Ljubljana: Narodna galerija, str. 3.

KREATIVNO UČENJE V MUZEJU

Muzeji zagotovo predstavljajo zelo pomemben del učnega procesa in kot taki lahko sodelujejo pri posameznem predmetu ali pa tvorijo medpredmetno povezavo več različnih predmetov. Pomembno je kako in na kakšen način s svojimi razstavnimi eksponati vplivajo na didaktično-pedagoški vidik⁶¹ pouka, hkrati pa tudi vsebinsko dopolnjujejo učno snov. Učenci lahko učno uro v muzeju doživijo kot svojevrstno izkustveno učenje, kar nam omogoča fizični in besedilni del ter vizualna in estetska postavitve razstavne zbirke. »Obravnavanje zgodovinske snovi s pomočjo muzeja pa nudi tudi obilo možnosti za poudarjanje vzgojnih vrednot: od humanističnega pomena, moralno-etičnega do estetskega.«⁶² Tako lahko na zelo kreativen, domisel in vzgojen način izvedemo učno uro v obliki izvenšolske dejavnosti. Pri muzejskem delu ne smemo pozabiti na pomembnost komunikacije med šolo in muzejem. Kot učitelji se bomo seznanili z muzejskim pedagogom, se z njim pogovorili ter izrazili svoje želje in morebitna vprašanja.⁶³

Uvodna motivacija

V začetku uvodnega dela v muzeju učence seznanimo z načrtom dela. Obvestimo jih, da bo sledeče delo potekalo dve šolski uri: prva bo namenjena delu v samem razstavnem prostoru, v drugi pa bodo sošolce seznanili s svojimi ugotovitvami. Pomembno je, da vsak obiskovalec muzeja oziroma učenec ve, »da muzej ni le skladišče predmetov, za katere pravijo, da so naša dediščina; [...] poiskati [mora] stik s to dediščino oziroma se z njo identificirati.«⁶⁴

V uvodu dela v muzeju, je pomembno pri učencih vzbuditi zanimanje za tovrstno dejavnost. Marentič Požarnik pravi, da se radovednost najpogosteje zbudi ob novih in nenavadnih dogodkih, globlja radovednost pa se razvije še posebno ob realističnih problemih, ki jih rešujemo z iskanjem in ugotavljanjem različnih informacij.⁶⁵ Tako so učenci pri zadnji uri zgodovine, ki je potekala v razredu, dobili domačo nalogo, da doma poiščejo fotografijo svojih prednikov, iz katere je razviden del procesa migracij. Ob tem smo jih seznanili z

---

⁶¹ Več o didaktično-metodičnem vidiku pouka lahko preberemo v *Strmčnik, F. (2001). Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, str. 119–133.

⁶² Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir za poučevanje zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1–2, str. 194.

⁶³ Trampuš, C. (1998). *Obiščimo muzej*. Ljubljana: DZS, str. 13.

⁶⁴ Trškan, D. (2005). Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, letnik 74, št. 3–4, str. 463.

⁶⁵ Marentič Požarnik, B. (2003). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS, str. 190.

dejstvom, da obstaja več vrst migracij, ki se kažejo tudi pri opravljanju različnih delovnih opravil. Izbrane fotografije nam bodo služile kot slikovni vir za pogovor pri uvodni motivaciji, ki traja 10 minut. Z učenci se pogovorimo o tem, kakšne vrste migracij sevajo iz slik, kdo je na sliki, kam je odhajal, zakaj je odhajal. Po pogovoru se premaknemo v razstavní prostor.⁶⁶

Prvi del pouka v muzeju

Za doseg ciljev prvega dela pouka v muzeju bomo potrebovali delovne liste, ki smo jih pred tem pripravili s pomočjo kataloga razstave in predhodnega ogleda stalne razstave etnografskega muzeja, z naslovom *"Jaz, mi in drugi: podobe mojega sveta"*. Zaradi časovne omejitve smo se odločili, da v kontekst učne ure vključimo le del razstave, z naslovom *"Čez meje domačega kraja - moja odhajanja"*, ki se ujema z obravnavano tematiko pri pouku. Delo bo potekalo v skupinah, saj se lahko učenci na ta način, poleg usvajanja znanja, učijo medsebojne pomoči, poslušanja, prevzemanja različnih vlog znotraj skupine, hkrati s tem pa »[o]gled muzejskih zbirk povečuje interes in aktivnost učencev [...] in razvija umske sposobnosti.«⁶⁷ Ker ne bomo želeli s formiranjem skupin v muzeju povzročati kaosa in nekoristno izgubo časa, se bomo o tem predhodno dogovorili že na šoli.

Učencem bomo jasno in glasno obrazložili navodila: razdelili se bodo v pet skupin; skupina izbere svojega vodjo, ki bo izpolnjeval delovni list in določil govornika, ki bo ob koncu predstavil odgovore skupine; vprašanja rešujejo po zastavljenem vrstnem redu; v muzeju se obnašajo kulturno in odgovorno. Učence nato razdelimo v pet skupin, vsak vodja skupine dobi delovni list, ki pokriva različno tematiko in vprašanja iz razstave.

---

⁶⁶ Razstavní prostor se nahaja v drugem nadstropju razstavne hiše (pot do tja je označena z informativnimi tablami). Prostor je interaktivno zelo dinamično in barvito opremljen in od posameznika zahteva vključitev vseh zaznavnih čutov. Barvna paleta nas spremlja iz ene sobe v drugo, njena sprememba pa nas opozarja, da se nahajamo v drugem razdelku razstave. Del, ki smo ga vključili v članek, je opremljen z zelenimi odtenki, sama nazornost pa se vzpostavi ob galeriji plakatnih slik, pospremljenimi s pripadajočim besedilom.

⁶⁷ Potočnik. (2004). Muzej ..., str. 194.

2016, XIV-1
PRISPEVKI K DIDAKTIKI ZGODOVINE

Ko se učenci razdelijo po razstavnem prostoru in začnejo reševati delovne liste, bomo sami krožili od skupine do skupine in razjasnjevali morebitne nejasnosti, vprašanja. Naloge na delovnih listih so pripravljene tako, da sledijo rdeči niti razstave. Učenci preko razstavljenih slik, predmetov in besedila spoznavajo slovenske migracije z vidika različnih dejavnikov: kdaj, kam in zakaj so odhajali, kdo so bili migranti. Nekatere naloge so sestavljene tako, da učenci spoznavajo tudi nove pojme (npr. romanje, peškadorke). Na koncu se soočijo s svojimi predhodniki in spoznajo delček šolstva na slovenskem narodnem ozemlju. Skupina, ki je svoje delo že zaključila, v tišini počaka na nadaljnja navodila ob koncu razstavnega prostora, kjer ne bo nikomur v napoto.

<p style="text-align: center;">RAZSTAVA »ČEZ MEJE DOMAČEGA KRAJA – MOJA ODHAJANJA« DELOVNI LIST - SKUPINA 1</p> <p>Navodilo: pred vami je delovni list, ki ga boste reševali v skupini. Pozorno preberite vprašanja in nanje natančno odgovorite, saj boste svoje odgovore predstavili svojim sošolcem. Vprašanja rešujte PO VRSTI, saj se boste tako izognili gneči pri panojih. Po razstavi sami se pomikajte tiho, da ne motite ostalih.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poišči uvodni pano s sliko železniških tirov. Iz besedila ob njem razberi, <u>kdaj</u>, v <u>kakšnem intervalu</u> in <u>kako</u> so ljudje odhajali od doma. Kdaj? _____ V kakšnem intervalu? _____ Kako? _____ 2. V »Drevoredu odhajajočih« poišči tiste, ki so na pot odhajali <u>sezonsko</u>. Dodaj tudi primere. _____ 3. »Drevored odhajajočih« omenja tudi prodajalce nabranega, ulovljenega, posebnih izdelkov in storitev. Kdo so bile <u>peškadorke</u>? Iz kje so prihajale? _____ 4. Kako je potekalo tedensko delo perice? _____ 5. Kdaj in v kakšnem številu so odhajali na delo gozdni delavci? Kateri so trije nepogrešljivi delovni pripomočki gozdnega delavca? _____ 6. Kakšna je sopomenka za krošnjarje? _____ 7. Katera romarska središča so obiskovali slovenski romarji? Poimenuj največje slovensko romarsko središče. _____ 8. Kaj lahko izluščiš iz sklepne stene razstave (zapisanih citatov), ki govori o priseljencih oziroma »prišlekih« - kakšen odnos so imeli/imamo do njih? Razloži. _____ 9. Primerjaj odhajanja vseh poklicev, omenjenih na razstavi. Primerjaj podobnosti in razlike med njimi. _____ 10. Kakšen vpliv so imele migracije na dogajanje na slovenskih tleh v 20. st. in kaj pomenijo danes? _____ 11. S pomočjo razstavljenih predmetov za opravljanje različnih poklicev, ovrednoti/oceni njihovo uporabnost in vrednost za ljudi, ki so jih pri svojem delu uporabljali. _____	<p style="text-align: center;">RAZSTAVA »ČEZ MEJE DOMAČEGA KRAJA – MOJA ODHAJANJA« DELOVNI LIST - SKUPINA 2</p> <p>Navodilo: pred vami je delovni list, ki ga boste reševali v skupini. Pozorno preberite vprašanja in nanje natančno odgovorite, saj boste svoje odgovore predstavili svojim sošolcem. Vprašanja rešujte PO VRSTI, saj se boste tako izognili gneči pri panojih. Po razstavi sami se pomikajte tiho, da ne motite ostalih.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poišči sklepno steno razstave, kjer je govora o priseljencih oziroma »prišlekih«. Kako Dunajčani opisujejo svoje ulice, katere so spremenili priseljenci? Iz odlomka razberi tudi, o katerih narodnostih priseljencev govorijo. _____ 2. Poišči podatke o tem, koliko šol je delovalo leta 1780 na slovenskem narodnem ozemlju. _____ 3. Romanja so imela za ljudi velik pomen. Katere domače romarske poti so bile za slovenski narod najpomembnejše? _____ 4. Naštej tri predmete, ki so razstavljeni pri razdelku o romanju in so imeli za vernike velik pomen. _____ 5. V »Drevoredu odhajajočih« poišči brusarje. Kakšna dela so opravljali? _____ 6. Iz katerih območij so prihajale mlekarice? Katere pripomočke so potrebovale za svoje delo? Pomagaj si z razstavljenimi predmeti in opisi. _____ 7. Kako so veleposlaniki na Madžarskem, v Slavoniji in Vojvodini plačevali žanjice? _____ 8. »Drevored odhajajočih« ima našete ljudi, ki so na delo odhajali <u>občasno</u>. Zapiši jih in dodaj primere. _____ 9. Ženske iz primestnih vasi so bile poleg peric tudi čistilke. Kako so jih imenovali po tržaško? _____ 10. Kako so se imenovali preprodajalci tujih pridelkov ali izdelkov? Imenu pripiši tudi razlago poklica. _____ 11. Primerjaj odhajanja vseh poklicev, omenjenih na razstavi. Primerjaj podobnosti in razlike med njimi. _____ 12. Kakšen vpliv so imele migracije na dogajanje na slovenskih tleh v 20. st. in kaj pomenijo danes? _____
--	---

Slika 1: Primer delovnega lista za 1. in 2. skupino.

Drugi del pouka v muzeju

Po zaključku prvega dela se bomo z učenci odpravili do skupnega prostora v muzeju, kjer se začne drugi del pouka. Učencem razdelimo delovne liste z nalogami, ki pokrivajo tematiko vseh petih skupin. Podali bomo navodila: vsak govornik, ki ga je predhodno izbral vodja skupine, ima na voljo 8 minut, da ostalim predstavi vsebino in odgovore, ki jim bodo v pomoč

pri dopolnjevanju nalog delovnega lista. Ta bo zanje predstavljal zapis učne snovi. Po končanih predstavitev se zahvalimo osebju muzeja, ki nas je sprejelo. Za nami je tako uspešno zaključena učna ura, ki popestri enoličnost pouka v učilnici.

SKLEP

V članku je predstavljen eden izmed mnogih načinov popestritve pouka zgodovine z vključitvijo ene izmed institucij, ki se povezujejo z zgodovino. Učencem tako učno snov približamo na nekoliko drugačen način, kar lahko pripomore k boljši zapomnitvi znanja, postavljanju in razmišljanju o vprašanjih. »Na obisk muzeja se morajo učitelji in učenci dobro pripraviti in ga tudi načrtovati, da se doseže zadovoljivo obnašanje in uspešno učenje tudi izven šole.«⁶⁸ Muzeji lahko pomenijo, poleg usvajanja novega znanja in poučevanja, tudi prostor, kjer se učenec začne zavedati svoje zgodovine in korenin ter se tako poveže z lastno preteklostjo in jo pri tem predaja naprej svojim staršem, sorodnikom, vrstnikom. Spoznajo, kakšne migracijske poti so prehodili njihovi predniki, ter na kakšen način in zakaj so se v to podali. In ravno to je pomembna vloga izbrane razstave, saj nam omogoča vključevanje učnega procesa v sam izvenšolski prostor, hkrati pa vpliva na življenje, vrednotenje in dožemanje učencev.

LITERATURA

- Marentič Požarnik, B. (2003). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.
- Mikuž, M. (2003). *Pogledi na muzeje v dobi globalizacije*. Ljubljana: ISH – Fakulteta za podiplomski humanistični študij.
- Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir za poučevanje zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1-2, 187–195.
- Slovenski veliki leksikon: h–o*. (2004). Ljubljana: Mladinska knjiga založba.
- Strmčnik, F. (2001). *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Tavčar, L. (1992). *Metamorfoze*. Ljubljana: Narodna galerija.
- Trampuš, C. (1998). *Obiščimo muzej*. Ljubljana: DZS.
- Trškan, D. (2005). Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, letnik 74, št. 3–4, 451–459.

---

⁶⁸ Trškan. (2005). Muzejske ..., str. 454.

POVZETEK

Lucija Gerdevič in Tina Godina: Z ETNOGRAFSKIM MUZEJEM PO MIGRACIJSKIH POTEH NAŠIH PREDNIKOV - PRIMER IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI

Muzej je ustanova, ki svojo dejavnost povezuje tudi s šolami in jim omogoča, da nekatere učne ure izvedejo v muzeju. Ogledali si bomo del stalne razstave (drugo nadstropje) o različnih migracijah slovenskega prostora. Obravnava teme o migracijah je razdeljena v dve šolski uri. Pri uvodni motivaciji učence seznanimo s potekom dela v muzeju in se z njimi pogovorimo o domačih fotografijah, ki prikazujejo migracije njihovih prednikov. V prvi uri jih razdelimo v skupine – vsaka ima svoj delovni list, ki ga rešuje; v drugi uri učenci svoje izsledke predstavijo sošolcem, ki rešijo nov delovni list – ta jim služi kot zapis učne snovi. Učenci se z delom v muzeju naučijo reda, poslušnosti, sodelovanja, obenem pa se učijo o migracijah na slovenskih tleh.

IVAN ŽGAVEC: KAKO PRIPRAVITI KOMBINIRANO UČNO URO IZ DVEH REAZLIČNIH VSEBIN: ZATON RIMSKEGA IMPERIJA IN BIZANTINSKO CESARSTVO

Uvod

Učna vsebina za 1. letnik gimnazije »Zaton Rimskega cesarstva« in učna vsebina za 2. letnik gimnazije »Bizantinsko cesarstvo« sta po učnem načrtu ločeni tako tematsko kot vsebinsko, zato je potrebno te dve vsebini obravnavati ločeno. Tako kot pri vsakem zasnovanju učne ure se tudi tukaj poraja vprašanje, kako narediti uro čimbolj zanimivo in privlačno, in na kakšen način motivirati učence. Ker gre za kombinirano učno uro se poslužimo, zaradi lažje izvedbe, predvsem frontalne in individualne učne oblike. Primer kombinirane učne ure predstavljamo v tem prispevku.

1. Uvod v kombinirano učno uro

Učencem 1. letnika gimnazije pri vsebini »Zaton Rimskega imperija« najprej razdelimo delovne liste, kjer sami predelajo razloge za zaton Rimskega imperija, nato pa jim med individualnim delom zastavimo sklop vprašanj, ki bi se navezovala na današnji čas. Učence bi spodbudili k razmišljanju s tem, da bi jih vprašali, kaj vse se je ohranilo iz časa Rimskega cesarstva in v kolikšni meri je dejansko propadlo. Na ta način bi tudi dosegli procesno motiviranje.⁶⁹ Učencem 2. letnika gimnazije bi najprej razložili snov »Bizantinsko cesarstvo« s pomočjo frontalne učne oblike, nato pa bi jim učno enoto popestrili tako, da bi jim omogočili delo z virom. Tako dijakom olajšamo delo z virom in jim damo nekaj predznanja, na katerega se lahko oprejo. Iz vira pa lahko dijaki nato sami pridejo do določenih zaključkov in zgodovinskih dejstev. Zato da delo poteka bolj gladko, pazimo na to, da izberemo lažji odlomek in ga prevedemo v slovenščino.

Zaton Rimskega imperija in Bizantinsko cesarstvo je potrebno obravnavati ločeno, saj gre za popolnoma drugačni vsebini, ki spadata k popolnoma drugačnim temam na podlagi učnega načrta za gimnazije. Zaradi tega je potrebno pri kombiniranem pouku upoštevati načelo »enake« pozornosti nižjemu in višjemu razredu. Preveč indirektnega pouka pri

---

⁶⁹ Strmčnik, France. *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2001, 165.

kombinirani učni uri se lahko pri učencih kvarno odraža na različne načine, zagotovo pa v slabših komunikacijskih sposobnostih.⁷⁰ Zato bomo obema razredoma namenili 20 minut indirektnega pouka. Pri pouku bomo uporabili učno metodo razlage, besedne in slikovne demonstracije in metode dela z viri, saj je metoda dela z viri dober način za uveljavljanje in uresničevanje konstruktivističnih idej pri pouku zgodovine, s pomočjo katere si lahko mladi sami skonstruirajo znanje in stališče o določenem zgodovinskem dogodku.⁷¹ Pri izvedbi učne ure uporabimo frontalno in individualno učno obliko. Prednosti individualnega načina dela so v tem, da pri učencih spodbuja aktivnost, neodvisnost, samostojnost, razvija delovne navade in odgovornost, omogoča učenčevo napredovanje v lastnem tempu, v odvisnosti od posameznikovega predznanja in sposobnosti, ter ocenjevanje individualnega dela posameznega učenca.⁷²

2. Uvajanje v učno snov

Učno enota se izvede v eni uri (45 minut) v učilnici s projektorjem in računalnikom za PowerPoint prezentacijo. V uvodnem delu učence seznanimo z namenom učne ure. Učencem prvega letnika povemo, da bodo najprej reševali delovne liste nakar bomo njihove odgovore pregledali. Učencem 2. letnika pa povemo, da jim bomo najprej razložili snov, nato pa bodo samostojno delali z virom. Predvideni čas za uvod v učno uro je 5 minut.

3. Obravnavanje učne snovi

Podlaga za učno uro sta učbenik za 1. in 2. letnik gimnazije. Učencem 1. letnika se najprej razdeli delovne liste, ki jih rešujejo s pomočjo učbenika individualno. Vprašanja temeljijo na učbeniku za 1. letnik gimnazije.⁷³ Učenci iz učbenika razberejo, da je za propad Rimskega cesarstva odgovornih več razlogov: Vpadi tujih ljudstev, demografski razlogi, ekonomski razlogi, šibkost centralne oblasti, tuji najemniki v rimski vojski in duhovna kriza. S pomočjo zemljevida v učbeniku učenci na delovnih listih zapišejo, da so številna germanska

---

⁷⁰ Noliml, Fani. *Kombiniran pouk včeraj, danes, jutri*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2001, 30–31.

⁷¹ Trškan, Danijela. »Metoda dela z besedili pri pouku zgodovine.« V: *Zgodovina v šoli 3–4*. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2000, 3–7.

⁷² *Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja*. Agencija za raziskovanje Republike Slovenije, 2008–2009, <http://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474464/individualna-ucna-oblika?Query=oblika&tl=46>, 17. 11. 2015.

⁷³ Brodnik, Vilma, Jernejčič, Robert, Zgaga Srečko. *Zgodovina 1: Učbenik za 1. letnik gimnazije*. Ljubljana, DZS, 2009, 136–138.

in nomadska plemena pritiskala na meje cesarstva in znajo pokazati, po kateri poti so se ta ljudstva premikala. Učenci razložijo, da je zaradi stagnacije imperije usahnil dotok denarja, sužnjevi in surovin, kar je povzročilo hiperinflacijo in zmanjšalo vrednost denarja.⁷⁴ Zaradi večjega vpliva vojske vladarji svojih naslednikov niso več posinovili, ampak je cesarja razglasila vojska, ta pa je potem lahko začel državljansko vojno proti trenutnemu cesarju. Zaradi vse večjega števila tujih najemnikov v vojski pa se je zmanjšala učinkovitost vojske.⁷⁵ Prvi del delovnega lista dijaki rešujejo 10 minut. V drugem delu pa jim zastavimo manjši projekt z naslovom »Pomen rimljanov za evropsko civilizacijo.« V okviru tega projekta dijake soočimo s hipotezo »Rimljani dandanes nimajo za nas nobenega pomena,« do katere se učenci opredelijo ZA ali PROTI in trditve utemeljijo na podlagi do sedaj nabranega znanja. Na liste napišejo dosežke, ki se jim zdijo še pomembni, dosežke, ki se jim ne zdijo več pomembni, in stvari, o katerih se ne morejo odločiti. Pri tem uporabljajo učbenik.⁷⁶

Medtem ko učenci 1. letnika rešujejo naloge podamo snov učencem 2. letnika s frontalno učno obliko. Zaradi tematskega poudarka v učnem načrtu na stičišču kultur se med učno uro posvetimo predvsem različnim ljudstvom, ki so mejili ali se preseljevali na ozemlje Bizantinskega cesarstva. Pokažemo jim tudi sliko rekonstrukcije Konstantinopla.⁷⁷ Učence najprej prosimo, da naštejemo razloge za preseljevanje. S pomočjo zemljevida nato pokažemo, katera ozemlja je obsegalo Bizantinsko cesarstvo in na katere države je mejilo.⁷⁸ Zatem na zemljevidu pokažemo, kako in po kakšnih poteh so se preseljevali Kazari, Madžari, Vikingi (Varjagi in Normani) in Pečenegi. Povemo, da so bili razlogi za preseljevanje in vpade na bizantinsko ozemlje povezani z željo po bodisi oblasti bodisi po novem ozemlju, ali pa po materialnem bogastvu, ki se je nahajal v Bizancu, včasih pa tudi zato, ker so na ljudstva ob Bizantinskem cesarstvu pritiskala druga ljudstva, in jih silila naprej. (Naprimera Madžari). Poudarimo, da so vsa ta ljudstva imela močne vojske, ki so jim omogočile vpade in naselitev na ozemlju drugih držav (Obolensky: *The Byzantine Commonwealth*). Omenimo ključne dogodke, ki so vodili v propad Bizanca. Bitka pri Manzikertu 1071, križarske vojne 1204, Turški vpadi v 14. stoletju.⁷⁹ Po 17ih minutah drugemu letniku prav tako razdelimo delovne liste in jim damo natančna navodila. S pomočjo delovnih listov bi učenci sami predelali še

---

⁷⁴ Prav tam.

⁷⁵ Prav tam, 136–137.

⁷⁶ Meznarič, Marija, Rudolf, Tadeja, Kranjc, Tomaž. *Podjetno v svet zgodovine: Priročnik za učitelje zgodovine v srednjih šolah*. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1998, 54–57.

⁷⁷ Byzantium 1200: www.byzantium1200.com, 20. 11. 2015.

⁷⁸ http://www.euratlas.net/history/europe/1000/1000_Southeast.html, 6. 12. 2015.

⁷⁹ Mlacović, Dušan; Urankar, Nataša. *Zgodovina 2: Učbenik za 2. letnik gimnazije*. Ljubljana, DZS, 2010, 187.

gospodarsko, kulturno in versko ureditev Bizanca na podlagi teksta iz učbenika.⁸⁰ Temu pa bi sledila še analizirala kratkega odlomka iz *De administrando imperio* s pomočjo vprašanj.⁸¹

Pri 1. letniku potem ponovimo prvi del snovi iz delovnih listov in odgovorimo na morebitna vprašanja. Za to porabimo 10 minut. Naslednjih 10 minut pa dijaki, pod vodstvom učitelja, poročajo o tem, kar so napisali. Po končani dejavnosti sledi povzemanje in preverjanje vsebine.⁸²

4. Ponavljanje

Posebne faze ponavljanja pri 2. letniku ni, ker je ponavljanje vključeno v delovne liste, ki smo jih že pregledali v prejšnji etapi. Pri 1. letniku pa ponovitvi snovi namenimo zadnjih 5 minut. Prosimo učence naj naštejejo in opišejo razloge za zaton Rimskega imperija.

Zaključek

V prispevku je predstavljena ena izmed možnih izvedb učne enote iz dveh različnih vsebin. Ker gre za kombiniran oddelek pri sami izvedbi pouka ne uporabljamo paleta različnih učnih oblik in metod, saj je ključnega pomena ravno to, da obema razredoma namenimo približno enako časa. Z večjim naborom učnih metod in oblik bi težje uravnavali porabo časa. Kljub omejenemu naboru učnih metod in oblik uspešno izpolnimo vse cilje v učnem načrtu in didaktična načela. Vsekakor pa to ni edina možna zasnova za učno enoto.

Literatura

Strmčnik, France. *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2001.

Nolimal, Fani. *Kombiniran pouk včeraj, danes, jutri*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2001.

---

⁸⁰ Prav tam, 187–188.

⁸¹ Odlomek se predhodno prevede v slovenščino. Vsebina odlomka se nanaša na odnos Bizantincev do Pečenegov. S pomočjo vira učenci sami pridejo do zgodovinskih dejstev. Constantine Porphyrogenitus. *De Administrando Imperio*. Transl. Romily J. H. Jenkins. Washington District of Columbia, 1967.

⁸² Meznarič, Rudolf, Kranjc. *Podjetno v svet zgodovine*. 54–57.

Trškan, Danijela. »Metoda dela z besedili pri pouku zgodovine.« V: *Zgodovina v šoli 3–4*. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo 2000, strani od ... do.

Brodnik, Vilma, Jernejčič, Robert, Zgaga Srečko. *Zgodovina 1: Učbenik za 1. letnik gimnazije*. Ljubljana, DZS, 2009.

Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja. Agencija za raziskovanje Republike Slovenije, 2008 – 2009. <http://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474464/individualna-ucna-oblika?Query=oblika&tl=46>. 17. 11. 2015.

Meznarič, Marija, Rudolf, Tadeja, Kranjc, Tomaž. *Podjetno v svet zgodovine: Priročnik za učitelje zgodovine v srednjih šolah*. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1998

Byzantium 1200: www.byzantium1200.com, 20. 11. 2015.

Mlacović, Dušan; Urankar, Nataša. *Zgodovina 2: Učbenik za 2. letnik gimnazije*. Ljubljana, DZS, 2010

Constantine Porphyrogenitus. *De Administrando Imperio*. Transl. Romily J. H. Jenkins. Washington District of Columbia, 1967.

Obolensky, Dimitri, *The Byzantine Commonwealth: Eastern Europe 500-1453*, The Chaucer Press, 1971.

Povzetek

Ivan Žgavec: Kako pripraviti kombinirano učno uro iz dveh različnih vsebin: Zaton Rimskega imperija in Bizantinsko cesarstvo

Kombinirano učno uro izvedemo v 45 minutah. Ker sta poglavji za oba razreda tako vsebinsko kot tematsko ločeni, ju obravnavamo posebej. Dijaki 1. letnika gimnazije v prvih 20 minutah predelajo vzroke za propad Rimskega cesarstva in razmislijo o tem, do kolikšne mere je cesarstvo dejansko propadlo. V naslednjih 20 minutah preverimo njihove odgovore in jim dodatno razložimo snov. Dijakom 2. letnika pa najprej razložimo zunanjepolitično stanje Bizantinskega cesarstva, nakar sami predelajo še notranjo gospodarsko in politično ureditev. Na podlagi odlomka iz dejanskega vira pa še na atraktiven način poglobijo razumevanje o političnih odnosih med Bizancem in Bolgari ter Pečenegi. Kljub omenjenemu naboru učnih metod in oblik izpolnimo cilje v učnem načrtu tako za 1. kot 2. letnik.

NINA LEBAR: UČNA URA V NARODNEM MUZEJU - RIMLJANI NA NAŠIH TLEH

UVOD

Pouk zgodovine v šolah, še posebej v osnovni šoli, bi moral biti dovolj razgiban, pester in zanimiv, saj lahko učence le na takšen način navdušimo za zgodovino in spodbudimo k aktivnejšemu vključevanju v učni proces, da pouk zgodovine ne ostane le na ravni podajanja zgodovinskih dejstev, ki jih učenci nato pasivno sprejemajo. Pri oddaljnejših obdobjih zgodovine je število metod in tehnik, ki jih lahko uporabimo, bolj omejeno, saj na voljo nimamo predmetov, s katerimi bi lahko izvedli npr. metodo demonstracije predmetov ali metodo dela s predmeti v učilnici. Namesto tega se nam kot odlična možnost ponujajo muzeji s stalnimi ali občasnimi razstavami, kjer lahko izvedemo učno uro. Pri tem pa se pojavlja vprašanje, kako izvesti takšno učno uro, ki bo učencem zanimiva in jim bo približala obravnavano zgodovinsko obdobje.

Namen članka je predstaviti primer poteka takšne učne ure v Narodnem muzeju Slovenije s pomočjo stalne razstave "Rimske zgodbe s stičišča svetov", ki sovpada z učno enoto *Kakšno je bilo življenje na današnjem slovenskem ozemlju v času Rimljanov*.⁸³ Zasnova učne ure predvideva izvedbo v eni šolski uri, kjer bomo uporabili frontalno in parno učno obliko ter različne učne metode in tehnike, od katerih so še posebej pomembne metoda dela s predmeti in slikovnimi viri, terenske metode (npr. opazovanje, skiciranje), od tehnik pa brainwriting za uvodno motivacijo.

Predstavljena učna ura naj bi se izvedla šele, ko so učenci v šoli že zaključili z učno temo o rimskem cesarstvu oz. vsaj obravnavali učno enoto, povezano z Rimljani na tleh današnje Slovenije, saj je glavni del učne ure namenjen urjenju in ponavljanju snovi. Pri izvedbi učne ure bi učenci večino časa delali samostojno v parih in s pomočjo delovnih listov.

---

⁸³ Razpotnik, Jelka, Damjan Snoj. *Raziskujem preteklost 7: učbenik za zgodovino za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Založba Rokus Klett, d. o. o., 2007, str. 87.

TEORETIČNA IZHODIŠČA ZA ZASNOVO UČNE URE V MUZEJU

Avtorica Tanja Stergar meni, da mora biti obiskovanje muzejev sestavni del izobraževanja.⁸⁴ Osnovnošolcem lahko na ta način približamo bolj oddaljena obdobja in nazornejše prikažemo snov, ki so jo usvojili v šoli. Strmčnik govori o nazornosti kot "signalnem sistemu, ki je vezan na čutno zaznavno in predstavno podlago in je torej didaktično sredstvo, ki pomaga učencem, da lažje dojemajo in utrjujejo abstraktnejše bistvo predmetov, pojavov in procesov stvarnosti."⁸⁵ Z učno uro v muzeju pa lahko učinkovito dosežemo tudi nekatere splošne cilje – razvijanje odnosa do preteklosti in kulturne dediščine, razvijanje uporabe različnih zgodovinskih raziskovalnih metod, ipd.⁸⁶

Pri izvedbi te učne ure je predvideno delo v parih. Blažič meni, da je ta oblika "organizacijsko preprosta, člani dvojic imajo več možnosti za aktivnost kot v frontalni ali skupinski obliki in niso sami kot v individualni obliki."⁸⁷ Kot pravi Blažič, s parnim delom tudi dosežemo, da se učenci naučijo sodelovanja in povečamo možnosti za neposredno komunikacijo.⁸⁸ Učitelj mora pri oblikovanju dvojic upoštevati psihološke, sociološke in pedagoške vidike ter skupaj postaviti dva učenca, ki se ujemata v osebnostnih in drugih značilnostih, saj lahko le tako zagotovi uspešno delo.⁸⁹

PRIPRAVLJANJE ALI UVAJANJE

Učenci morajo imeti s seboj tršo podlago za pisanje in pisala. Motiviramo jih s tehniko brainwriting – vsak učenec naj v tabelico na delovnem listu zapiše nekaj predmetov, za katere misli, da jih bo videl na razstavi. Na koncu ure vsak predmet, ki ga je videl na razstavi, obkljuka.

---

⁸⁴ Stergar, Tanja. "Muzej in pouk zgodovine." *Zgodovina v šoli* 3-4 (2003): str. 75. <http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?target=pdf&urn=SISTORY:ID:10860#page=77> (Dostop: december 2015).

⁸⁵ Strmčnik, France. *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2001, str. 327.

⁸⁶ Kunaver, Vojko et al. *Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2011, str. 5-6. http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (Dostop: december 2015).

⁸⁷ Blažič, Marjan et al. *Didaktika: visokošolski učbenik*. Novo mesto: Visokošolsko središče, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo, 2003, str. 386.

⁸⁸ Prav tam.

⁸⁹ Prav tam.

Nato učence razdelimo v pare, jim razdelimo delovne liste in razložimo potek njihovega dela. Opozorimo jih tudi na pravila vedenja v muzeju.
(Predvideni čas: 5 minut.)

UTRJEVANJE IN PONAVLJANJE

Pri izvedbi te etape bomo potrebovali delovne liste, ki so narejeni v skladu z vsebino razstave. Učitelj si pri pripravi delovnih listov lahko pomaga z ogledom razstave ali pa s katalogom razstave.⁹⁰ Učenci po razstavi hodijo v parih in rešujejo delovne liste. Za vsak vsebinski poudarek je predviden čas reševanja 8 minut oz. za celotno etapo 32 minut. Vmes jih zgolj opozarjamo na čas in usmerjamo po razstavi.

Prvi vsebinski poudarek je namenjen prvemu delu razstave "Rimljani posežejo iz severne Italije proti vzhodu". Te naloge rešujejo s pomočjo terenskih metod, saj večina od njih zahteva opazovanje in skiciranje predmetov ter ugotavljanje njihovih značilnosti. Naloge se nanašajo na najzgodnejše najdbe iz rimskega obdobja na slovenskih tleh in na orožje.
(Predvideni čas: 8 minut.)

Drugi vsebinski poudarek se nanaša na del razstave, ki je naslovljen "Doba cesarja Avgusta – konec rimskih osvajanj na ozemlju Slovenije", naloge pa so razdeljene na dva dela. En del nalog se nanaša na Vrhniko in Ljubljano, drugi pa mejna kamna. Pri nalogah, ki se nanašajo na Vrhniko, bodo morali učenci analizirati besedilo razstavnega panoja in vsebino slike ter razmisliti, ali gre na sliki za realen prikaz dogajanja ali zgolj domneve. Na koncu bodo morali ugotoviti, katera je najpomembnejša najdba, izkopana v Ljubljani in jo tudi (vsaj delno) skicirati.
(Predvideni čas: 8 minut.)

Tretji vsebinski poudarek se veže na del, naslovljen "Prva tri stoletja v rimski državi". Učenci bodo s pomočjo tega dela razstave bolje spoznali vsakdanje življenje v Emoni. Osredotočili se bodo najprej na rekonstrukcijo cesarskega napisa, na katerem bodo morali poiskati ime cesarja Avgusta, ime skicirati na delovni list ter ugotoviti, ali je napis v muzeju original ali rekonstrukcija. Nato bodo opazovali predmete iz vsakdanjega življenja, jih s pomočjo

---

⁹⁰ Istenič, Janka. *Rimske zgodbe s stičišča svetov*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije, 2014.

vprašanj in lastnega opazovanja opisali ter nekatere tudi skicirali. Med vprašanji o predmetih so tudi takšna, pri katerih bodo morali učenci razmisliti, ali se ti predmeti uporabljajo še danes oz. kako se razlikujejo od današnjih.

(Predvideni čas: 8 minut.)

Četrty del razstave je naslovljen "Branik Italije v pozni rimski dobi". Pri tem vsebinskem poudarku bodo učenci izpolnili tabelo, kjer bodo morali k imenom slovenskih krajev zapisati latinske ustreznice. Te bodo poiskali na zemljevidih, ki se nahajajo na razstavnih panojih. Za večjo nazornost jim priložimo tudi zemljevid Slovenije, kjer ta mesta označimo.

(Predvideni čas: 8 minut.)

PRIMER DELOVNEGA LISTA ZA UČNO URO V NARODNEM MUZEJU

RIMSKE ZGODBE S STIČIŠČA SVETOV

Pred vami je delovni list, ki ga boste reševali med ogledom razstave. Vsak sklop nalog je povezan z določenim delom razstave. Pozorno preberite vprašanja in rešite naloge. Odgovore vpisujte v prazne prostore med vprašanji, skice pa rišite v posebej označen prostor. Srečno!

Preden se podate na odkrivanje rimskih zakladov ... Kaj mislite, katere predmete boste danes videli na razstavi? Nekaj idej si zapišite v tabelo, na koncu pa boste predmete s seznama, ki ste jih opazili na razstavi, obkljukali.

PREDMET	✓ ali X

EMONEC

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/c/1>

1. DEL: RIMLJANI POSEŽEJO IZ SEVERNE ITALIJE PROTI VZHODU

- ❖ Ugotovite, kateri so najpogostejši najzgodnejši rimski predmeti na ozemlju današnje Slovenije in naredite manjšo skico teh predmetov.

Najpogostejši rimski predmeti so : Prostor za skico:

_____

- ❖ Zapišite nekaj opažanj o kovancih, ki ste si jih ogledali v prvem delu razstave. Iz kakšnega materiala so bili narejeni ti predmeti? Kaj je bilo na njih upodobljeno?

- ❖ V tabelo zapišite, kakšne vrste orožja in bojne opreme ste opazili na razstavi in iz kakšnega materiala so ti predmeti narejeni.

PREDMET	MATERIAL

2. DEL: DOBA CESARJA AVGUSTA – KONEC RIMSKIH OSVAJANJ NA OZEMLJU SLOVENIJE

VRHNIKA – PREKLADALNA POSTOJANKA NA ZAČETKU PLOVNE POTI

- ❖ Katera reka je bila v rimskih časih pomembna plovna pot?

- ❖ Kako se je Vrhnika imenovala v mlajši železni dobi? Katero pleme je naseljevalo to območje?

- ❖ Pojdite do panoja, ki govori o Ljubljani in si oglejte drugo sliko. Analizirajte jo s pomočjo vprašanj.
  - Kakšen dogodek slika prikazuje?
  - Kdo sta moška, ki se pozdravljata, in kaj še lahko ugotovite iz njune upodobitve?
  - Kaj vidite v ozadju slike?
  - Katero naselbino predstavlja ta slika?
  - Ali je ta slika resničen prikaz življenja na Vrhniki?

- ❖ Katera je najpomembnejša najdba iz Ljubljane? Iz kakšnega materiala je narejena? Skicirajte jo.

Prostor za skico:

MEJNIK MED DVEMA MESTOMA

- ❖ Mejniki so kamni, ki označujejo mejo med dvema mestoma. Kateri dve mesti sta ločevala mejnika, ki si ju lahko ogledate na razstavi? Poskusite prebrati napise in sami ugotoviti za katera mesta gre. Kako se ti dve mesti imenujeta danes?

- ❖ Skicirajte ta dva mejnika. Ali se mejniki uporabljajo še danes?

Prostor za skico:

3. DEL: PRVA TRI STOLETJA V RIMSKI DRŽAVI

- ❖ Ugotovite, ali lahko v Ljubljani danes vidimo kakšne ostanke Emone. Kje se nahajajo in v kakšnem stanju so?

- ❖ Poiščite cesarski gradbeni napis in rešite vprašanja. Pomagate si lahko s spremljevalnim besedilom razstave.
  - Poiščite podatek o njegovi ohranjenosti. Je napis original ali rekonstrukcija?

  - Kako je bil narejen?

  - kateremu mestu je bil ta napis posvečen? Kako se to mesto imenuje danes?

  - V napisu poiščite ime rimskega cesarja in skicirajte zapis njegovega imena.

Prostor za skico:

- ❖ Pri pouku ste se naučili, kaj vse so Rimljani jedli. Pri izkopavanjih so arheologi našli nekaj ostankov hrane, ki govorijo o tem, s čim so se prehranjevali Emonci. Poiščite jih na razstavi in jih nekaj naštejete.

- ❖ Oglejte si posodje in jedilni pribor. So Emonci sami izdelovali vse posodje? Iz kakšnega materiala so bili ti predmeti izdelani? Kakšne barve so? Skicirajte dve vrsti posodja.

Prostor za skico:

- ❖ Poiščite nakit in toaletne pripomočke. Iz česa so bili izdelani? Katere od teh uporabljamo še danes?

4. DEL: BRANIK ITALIJE V POZNI RIMSKI DOBI

Na razstavi poiščite, kako so se današnji kraji imenovali v času Rimljanov in ta latinska imena zapišite v tabelo. Spodaj je zemljevid Slovenije z označenimi kraji, da si boste lažje predstavljali, kje se ti kraji nahajajo.

Današnja naselbina	Rimska naselbina
Hrušica	
Trojane	
Celje	
Ljubljana	
Ptuj	
Vrhnika	
Drnovo	

Ustvarjeno s pomočjo programa Google Maps.

DOMAČA NALOGA

Na razstavi ste lahko videli kar nekaj mozaikov. Doma izdelajte manjši del mozaika s pomočjo katerih koli materialov (naravni materiali, koščki blaga ali različnega papirja, ...). Mozaik prinesite v šolo na naslednjo uro zgodovine.

PREVERJANJE

Po končanem osrednjem delu se vsi učenci zberejo v preddverju muzeja in skupaj z učiteljem preverijo rešitve nalog. Vsak par naj pove odgovor na eno vprašanje, drugi pari pa lahko te odgovore dopolnijo s svojimi rešitvami. Zatem dokončajo še motivacijsko nalogo iz uvodne etape.

(Predviden čas: 10 minut.)

Po zaključku te etape učencem damo še domačo nalogo. Doma naj izdelajo manjši del rimskega mozaika iz poljubnega materiala (iz naravnih materialov, koščkov blaga, papirja ipd.), zamisli lahko črpajo iz razstavljenih mozaikov. Navodila za domačo nalogo jim podamo ustno, napisana pa so tudi na delovnem listu.

SKLEP

V članku je predstavljen primer zasnove učne ure v Narodnem muzeju Slovenije ob stalni razstavi "Rimske zgodbe s stičišča svetov". Učna ura v muzeju je odličen način, kako učencem približati bolj oddaljena zgodovinska obdobja, jim na zanimiv način nazornejše prikazati učno snov, obenem pa lahko uporabimo večje število učnih metod in s tem poskrbimo za pestrost pouka. Učenci se poleg tega naučijo spoštovati kulturno dediščino in pravilnega vedenja v muzeju, kar znotraj učilnice težko dosežemo. Učence k delu pritegnemo z raznovrstnimi nalogami, ki jih navajajo na podrobno opazovanje in kritično razmišljanje.

LITERATURA

Blažič, Marjan et al. *Didaktika: visokošolski učbenik*. Novo mesto: Visokošolsko središče, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo, 2003.

Istenič, Janka. *Rimske zgodbe s stičišča svetov*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije, 2014.

Kunaver, Vojko et al. *Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2011.

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (Dostop: december 2015).

Razpotnik, Jelka, Damjan Snoj. *Raziskujem preteklost 7: učbenik za zgodovino za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Založba Rokus Klett, d. o. o., 2007.

Stergar, Tanja. "Muzej in pouk zgodovine." *Zgodovina v šoli* 3-4 (2003): str 75.
<http://www.sistory.si/publikacije/prenos/?target=pdf&urn=SISTORY:ID:10860#page=77>
(Dostop: december 2015).

Strmčnik, France. *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2001.

POVZETEK

NINA LEBAR: UČNA URA V NARODNEM MUZEJU - RIMLJANI NA NAŠIH TLEH

Namen učne ure v Narodnem muzeju Slovenije je učencem bolj nazorno predstaviti življenje Rimljanov na tleh današnje Slovenije. Izvedemo jo v roku ene šolske ure in s pomočjo delovnih listov. Ura je razdeljena na tri dele: uvajanje, urjenje in ponavljanje ter preverjanje. Glavni del je razdeljen na 4 vsebinske poudarke: "Rimljani posežejo iz severne Italije proti vzhodu", "Doba cesarja Avgusta – konec rimskih osvajanj na ozemlju Slovenije", "Prva tri stoletja v rimski državi" in "Branik Italije v pozni rimski dobi". Z učno uro v muzeju lahko uporabimo več različnih učnih metod ter učinkovito dosežemo tudi splošne cilje, ki jih znotraj učilnice ne moremo, npr. razvijanje odnosa do preteklosti in kulturne dediščine, razvijanje uporabe različnih zgodovinskih raziskovalnih metod, ipd.

ANJA PLAZAR, TANJA VOZELJ: UČNA URA NA RAZSTAVI »SLOVENSKA ZGODOVINA«

UVOD

Obiskovanje razstav in drugih kulturno–zgodovinskih znamenitosti je nujen del pouka, če želimo učencem tekom šolanja nuditi celostno izobrazbo. Golo usvajanje znanja ni dovolj, saj si morajo mladi ljudje pridobiti tudi odnos do preteklosti, do kulturne dediščine in do dosežkov pomembnejših osebnosti.⁹¹ Tu pa se pojavi vprašanje kako izpeljati učno uro na razstavi. Namen tega članka je zasnovati potek učne ure na razstavi. Za potrebe tega članka smo obiskali stalno razstavo na Ljubljanskem gradu z naslovom »Slovenska zgodovina«. Razstava nam nudi celosten vpogled na zgodovino Slovenije od najstarejših koščenenih najdb do novejšje zgodovine po osamosvojitvi Slovenije. Vsebine so prikazane na zanimiv, interaktiven način. Na razstavi bomo zaradi njene obsežnosti tri šolske ure. Uporabili bomo frontalno in skupinsko učno obliko ter več različnih učnih metod. Pri načrtovani učni uri se bomo naslonili na gradivo, ki nam ga razstava že ponuja, poleg tega pa bomo učencem zastavili še avtentično nalogo.

AVTENTIČNE NALOGE PRI POUKU ZGODOVINE

V sodobno šolo je počasi že prodrlo spoznanje, da je potreba sodobnega pouka zgodovine aktivno sodelovanje učitelja in učencev.⁹² Sodobna metodična usmeritev pouka zgodovine v osnovno šolo uvaja hevristični pouk. Pri hevrističnem pouku učenci pod vodstvom učitelja z aktivnimi metodami dela sami pridejo do zgodovinskih spoznanj in sklepov. Uvajanje učencev v zavestno aktivno samostojno delo je zapisano tudi v učnih načrtih za zgodovino v osnovni šoli.⁹³ Učence najlažje spravimo v aktivno vlogo predvsem z avtentičnimi nalogami. »Osnovna značilnost avtentičnih nalog je, da zahtevajo od učencev uporabo znanja, predmetne sposobnosti in spretnosti za reševanje določenih nalog.«⁹⁴ Avtentične naloge naj bi bile čim bolj podobne realističnim problemskim situacijam. Končni izdelki avtentičnih nalog

---

⁹¹ Stergar, Tanja (2003). Muzej in pouk zgodovine. V: Zgodovina v šoli, letnik 12, številka 3–4, str. 74–78.

⁹² Karba, Pavla (2005). Zgodovina v šoli v 21. stoletju – vse življenje uporabna popotnica. Vodnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

⁹³ Prav tam, 37–38.

⁹⁴ Trškan, Danijela (2003). Preverjanje in ocenjevanje znanja z avtentičnimi nalogami pri pouku zgodovine. V: Zgodovina v šoli, letnik 12, številka 3–4, str. 31–37.

so lahko zelo različni. Od pisnih izdelkov do ustnih predstavitev in grafičnih izdelkov. S takimi nalogami učenci dokazujejo, da so določeno znanje in spretnost tudi osvojili.⁹⁵

Razstava »Slovenska zgodovina« je primerna ne le za vse razrede osnovne šole, temveč tudi za vse srednješolce, predvsem za ponovitev vseh zgodovinskih učnih vsebin v primeru priprave na nacionalno preverjanje znanja ali maturo ob vnaprej pripravljenih učnih listih ali avtentičnih nalogah. V našem primeru bi učno uro izpeljali z učenci devetih razredov. Celoten čas na razstavi smo razdelili na tri etape.

UVAJANJE

Za uvajanje smo si izbrali ogled 20–minutne projekcije o zgodovini Ljubljanskega gradu in njegovem arhitekturnem razvoju od prazgodovine do danes. Film prikazuje tudi razvoj naselja pod grajskim gričem, torej srednjeveško Ljubljano.⁹⁶ Na ta način učence popeljemo v svet zgodovine s pomočjo IKT in jih motiviramo za nadaljnje delo. Potreben čas za prvo etapo je trideset minut, saj se virtualni muzej nahaja v grajskem stolpu.

USVAJANJE NOVE UČNE SNOVI

Ko pridemo na razstavni prostor, je učence potrebno seznaniti z razstavo in potekom le-te. Razstava se začne v kletnih prostorih s prazgodovino slovenskega prostora ter rimskim obdobjem. V pritličju je predstavljeno obdobje v srednjega veka. V prvem nadstropju se nadaljuje obdobje 1. svetovne vojne, medvojno obdobje, obdobje 2. svetovne vojne, obdobje po 2. svetovni vojni, osamosvajanje Slovenije ter obdobje samostojne države. Na vsakem delu razstave so pri vsakem zgodovinskem obdobju na interaktivnem zaslonu na voljo informacije o značilnostih tistega zgodovinskega obdobja ločeno za celotno Slovenijo in posebej za Ljubljano. Na voljo pa je še določen tretji vsebinski poudarek značilen za tisto obdobje. Razstava je zastavljena tako, da deluje na kar največ učenčevih čutil, torej vid, sluh in tip. Razstavljeni so tudi duplikati različnih muzejskih eksponatov na primer kip Emonca, vaška situla, srednjeveški meči in podobno.⁹⁷ Nadalje učencem podamo jasna navodila za delo. Razdelimo jih v šest skupin. Vsaki skupini dodelimo svoje zgodovinsko obdobje, naloga

---

⁹⁵ Prav tam, 31.

⁹⁶ Virtualni grad (2015). <http://www.ljubljanskigrad.si/sl/grajska-doizivetja/grajske-vsebine/virtualni-grad/> (15. 11. 2015).

⁹⁷ Razstava Slovenska zgodovina (2015). <http://www.ljubljanskigrad.si/sl/grajska-doizivetja/grajske-vsebine/slovenska-zgodovina/> (15. 11. 2015).

vsake skupine pa je izdelati časovni trak z označenimi pomembnimi dogodki za tisto obdobje: prva skupina za prazgodovino z antiko, druga za srednji vek z vključno 18. stoletjem, tretja za 19. stoletje ter 1. svetovno vojno, četrta za medvojno obdobje ter 2. svetovno vojno, peta povojno obdobje in šesta skupina obdobje samostojne države. Končni izdelek bo časovni trak Ljubljane, na katerega morajo narisati ali skicirati zgodovinski dogodek, predmet, stavbo in podobno, ki je določeno obdobje zaznamovala.⁹⁸ Učencem je v pomoč besedilo na zaslonih v posebni rubriki »Ljubljana«. Na voljo imajo 60 minut. Razdelimo jim potrebno gradivo, časovni trak pa lahko izdelujejo kar na tleh. Učitelj naj spremlja delo, odgovarja na vprašanja in opozarja na čas.

VADENJE IN PONAVLJANJE

Po pretečenem času sledi predstavitev izdelkov v pritličnem delu. Posamezne trakove zlepimo, da dobimo celoten časovni trak. Vsaka skupina potem predstavi izbrane letnice, utemelji izbiro ter pojasni skice. Učitelj dopolnjuje vsebinsko nepopolne odgovore, poudari pomembne pojme in dogodke. Vse predstavljeno tudi aktualiziramo, tako da povemo, kako je dogodek, proces vplival na današnji čas in kako se, če se, danes odraža v pokrajini. Časovni trak potem izobesimo v učilnici in tako postane učilo. Po končanem poročanju učenci podajo kritiko razstave (primernost eksponatov, vsebina in dolžina besedil in videoposnetkov) ter predloge za izboljšave. Tako spodbijamo kritično mišljenje učencev in jih učimo podajanja konstruktivnih kritik.

ZAKLJUČEK

V članku je predstavljena zasnova učne ure na razstavi »Slovenska zgodovina«. Z obiskom te razstave in takim delom učencev, kot smo ga zasnovali, bi učenci dosegli vse tri tipe učnih ciljev. Z ogledom razstave bi si poglobili znanje o Ljubljani, s čimer bi izpolnili izobraževalne cilje. Poleg tega ima obisk razstave tudi vzgojno funkcijo, saj se učenci naučijo bontona na razstavah. Z avtentično nalogo pa zadostimo funkcionalnim ciljem, saj se učenci z izdelavo

---

⁹⁸ Na časovnem traku lahko pričakujemo naslednje zaznamke: za prazgodovino in antiko razne rimske novce, tloris Emone, rimskega vojščaka; za obdobje srednjega veka in 18. stoletje meniško obleko, cehovske skrinje, meče; za obdobje 19. stoletja in prve svetovne vojne skico Prešerna, potresne Ljubljane, razvoja prve industrije; za medvojno obdobje in obdobje druge svetovne vojne arhitekturne simbole Ljubljane, Ljubljana obdana z žico, znaki boja proti okupatorju; za povojno obdobje simbole motorizacije, industrializacije, socializma; za obdobje samostojnosti pa slovensko zastavo, grb, simbole trajnostnega razvoja mesta ipd.

časovnega traku urijo v grafičnem oblikovanju. Zasnova take učne ure je le ena izmed mnogih možnosti. Ne glede na to, za kakšen način ogleda razstave se odločimo, pa je najbolj pomembno to, da smo pri zasnovi učne ure na razstavi pozorni na to, da učence pritegnemo k delu in da jim tekom ogleda zastavimo zanimive naloge, ki učence vodijo k usvajanju novih znanj na nekoliko drugačen način, kot je sedenje in delo v razredu.

LITERATURA

- Karba, Pavla (2005). Zgodovina v šoli v 21. stoletju – vse življenje uporabna popotnica. Vodnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Stergar, Tanja (2003). Muzej in pouk zgodovine. V: Zgodovina v šoli, letnik 12, številka 3–4, str. 74–77.
- Trškan, Danijela (2003). Preverjanje in ocenjevanje znanja z avtentičnimi nalogami pri pouku zgodovine. V: Zgodovina v šoli, letnik 12, številka 3–4, str. 31–37.
- Virtualni grad (2015). <http://www.ljubljanskigrad.si/sl/grajska-doizivetja/grajske-vsebine/virtualni-grad/> (15. 11. 2015).
- Razstava Slovenska zgodovina (2015). <http://www.ljubljanskigrad.si/sl/grajska-doizivetja/grajske-vsebine/slovenska-zgodovina/> (15. 11. 2015).

POVZETEK

ANJA PLAZAR, TANJA VOZELJ: UČNA URA NA RAZSTAVI »SLOVENSKA ZGODOVINA«

Obiskovanje razstav in drugih kulturno-zgodovinskih institucij je pomemben del pouka zgodovine. Izvedba učne ure na razstavi »Slovenska zgodovina« na Ljubljanskem gradu traja tri učne ure. Zaradi obsežnosti razstave se omejimo le na zgodovino Ljubljane. Za uvodno motivacijo si učenci ogledajo projekcijo zgodovine Ljubljanskega gradu. Pri usvajanju nove učne snovi učence razdelimo v šest skupin in vsaki določimo eno zgodovinsko obdobje, za katerega izdelajo časovni trak. V zaključni etapi skupine predstavijo svoj del časovnega traku, ki ga na koncu sestavimo skupaj in izobesimo v zgodovinski učilnici. Ne glede na to, za kakšno zasnovo učne ure na razstavi se odločimo, je najbolj pomembno to, da učence motiviramo za delo in da jim tekom ogleda zastavimo zanimive naloge.

POLONA KAPLAR, MOJCA TURK: POVSOD JE LEPO, A DOMA JE NAJLEPŠE: NOVO MESTO MOJE MESTO

UVOD

Zgodovina pušča svoje sledove na vsakem našem koraku. V domačem okolju nam najrazličnejše podobe, stavbe, spomeniki, pričevanja, običaji in navade, ki so del našega vsakdana, govorijo o pestrih preteklih obdobjih človeške zgodovine. Pogosta praksa učnih ur je spoznavanje dogodkov, znamenitosti in kulturnih ostankov na svetovni in evropski ravni, lokalna zgodovina pa ostaja v ozadju. Zaradi tega vedno bolj dvomimo ali učenci sploh poznajo zgodovino domačega kraja. Namen pričujočega članka je poudariti pomen lokalne zgodovine, še zlasti ustanovitev Novega mesta, ter jo v konkretni učni uri v zgodovinskem krožku približati učencem z metodo dela z besedilom. Z učno uro na temo »Raziskovanje domačega kraja« lahko prispevamo in spodbujamo samostojno raziskovanje domačega kraja in preteklih tokov, ki so ga izoblikovali.

LOKALNA ZGODOVINA V ZGODOVINSKEM KROŽKU

Interesne dejavnosti so pomemben del vseživljenjskega učenja. Med njimi pomembno mesto pripada tudi zgodovinskemu krožku, ki ga šole organizirajo zunaj šolskega pouka z namenom poglobljanja zgodovinskega znanja in širjenja obzorij. Vendar kdor želi spoznati svet, mora najprej dobro poznati domači kraj v katerem živi. »Lokalna zgodovina predstavlja temelj kulture, znanja, razumevanja in vrednotenja ostankov preteklosti.«⁹⁹ Zato ima poznavanje lastnega okolja in kulturne preteklosti izreden pomen, saj s pridobljenim znanjem učenci krepijo svoj pozitivni odnos do lokalnega okolja ter naravne in kulturne dediščine.

Zgodovinski krožek lahko sestavljajo učenci enega ali več razredov, kar pripelje tudi do različnih starosti učencev. Najbolje je, da delo temelji na skupinskem delu, kjer starejši učenci pomagajo mlajšim in s tem posledično skupaj raziskujejo domači kraj in njegovo preteklost.

---

⁹⁹ Kukanja–Gabrijelčič, M. (2008). Lokalna zgodovina pri družboslovnih predmetih v osnovni in srednji šoli. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 10. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-EHL1YECX/?query=%27keywords%3dlokalna+zgodovina%27&pageSize=25> (4. 12. 2015).

Skupinsko delo zahteva od učitelja najprej temeljito načrtovanje, nato spremljanje in opazovanje dela ter tudi nadzorovanje in vzdrževanje discipline, nazadnje pa tudi pregledovanje in analizo skupinskega dela.¹⁰⁰

Tako pisni zgodovinski viri kot zgodovinski teksti so dobro učno sredstvo, s katerimi uresničujemo nazornost ter olajšamo in pospešimo pridobivanje zgodovinskega znanja.¹⁰¹ V učni uri damo poudarek zgodovinskim tekstom, »ki pridejo za neposredno šolsko delo manj v poštev, pomembni so predvsem za strokovno pripravo učitelja ter za delo učencev v krožkih in interesnih dejavnostih, torej za učence, ki se posebno zanimajo za zgodovinska vprašanja.«¹⁰² Da bi učenci razumeli zgodovinske tekste, ki smo jih pripravili, uporabimo vodena vprašanja (kdo, kje, kaj, kdaj, zakaj, kako).¹⁰³ Učna ura bo učinkovita le takrat, ko jo bo učitelj učinkovito preobrazil tako, da bo precejšen del spoznanj, posplošitev in zaključkov plod učenčevega dela.¹⁰⁴

Ker je ponavadi zgodovina posameznih krajev zelo pestra, jo razdelimo v posamezne sklope, katere smiselno uredimo. En sklop naj obsega eno učno uro. Tako lahko npr. učenci raziskujejo v eni učni uri pomembne zgradbe v domačem kraju, v drugi učni uri pomembne osebnosti in njihovo delovanje. Eno učno uro lahko namenimo tudi ustanovitvi domačega kraja, zato si v nadaljevanju pogledjmo eno izmed možnih obravnav ustanovitve Novega mesta.

IZVEDBA UČNE URE: USTANOVITEV NOVEGA MESTA

Za izvedbo učne ure v zgodovinskem krožku potrebujemo učilnico z računalnikom in projektorjem. Da bo ura nemoteno potekala je potrebna dobra predpriprava in načrtovanje učitelja. Učitelj mora poleg slikovnega gradiva, ki prikazuje različne znamenitosti Novega mesta, pripraviti tudi različna besedila za učence, na podlagi katerih bodo v skupini odgovarjali na vprašanja in tako sami raziskovali, kako je nastalo Novo mesto.

---

¹⁰⁰ Trškan, D. (2008). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 39.

¹⁰¹ Weber, T. (1981). Teorija in praksa pouka zgodovine v osnovni šoli. Ljubljana: Državna založba Slovenije, str. 62.

¹⁰² Prav tam, 63.

¹⁰³ Trškan, 2008, 92.

¹⁰⁴ Weber, 1981, 7.

UVODNI DEL UČNE URE

V uvodu, kateremu namenimo 5 minut, učencem pokažemo sliko,¹⁰⁵ na podlagi katere ugotovijo temo današnje in naslednjih ur v zgodovinskem krožku. Nato učence razdelimo v štiri skupine, vsaka skupina pa z žrebom izbere tematiko povezano z ustanovitvijo mesta: ustanovna listina Novega mesta, Rudolf IV. Habsburški, notranja ureditev mesta Rudolfovo ter zunanja ureditev mesta Rudolfovo in njegovi še danes vidni ostanki. Učencem podamo jasna navodila za njihovo delo. Za skupinsko delo naj učitelj predvideva približno 13 minut, v katerem naj nadzoruje delo, da le-to poteka tekoče in po navodilih.

GLAVNI DEL UČNE URE

V osrednjem delu učne ure učenci na podlagi metode dela z besedilom odgovarjajo na pripravljena vprašanja. Prva skupina, ki ima prevedeno ustanovno listino Novega mesta¹⁰⁶ odgovarja na vprašanja o vsebini vira (O čem govori vir?, Kdo je sestavil listino in kakšne nazive je imel?, Kdaj je bilo mesto ustanovljeno in kako je napisana letnica v listini?, Kje je bila listina izdana?, Opišite eno izmed podeljenih meščanskih pravic in odgovorite, ali ta pravica obstaja še danes.). Nato informacije iz vira primerjajo tudi s pripravljenim besedilom¹⁰⁷ ter odgovorijo na vprašanje, ali gre res za ustanovno listino in svoj odgovor utemeljijo. Naštejejo še nekaj imen, ki so bila uporabljena za Novo mesto ter obrazložijo, zakaj je bilo mesto ustanovljeno.

Druga skupina na podlagi prebranega besedila podrobno preuči in odgovori na vprašanja o življenju in delu Rudolfa IV. Habsburškega.¹⁰⁸ Vprašanja so sledeča: Kdo je Rudolf IV. Habsburški ter zakaj je pomemben za slovenski prostor?, Kako so si Habsburžani, med njimi tudi Rudolf IV. pridobili ozemlje današnje Slovenije in tudi Novega mesta?, Zakaj Rudolf IV. velja za enega nadpovprečnih Habsburžanov?, Kakšen vzdevek je pridobil in zakaj?, Naredite

---

¹⁰⁵ Newestat (Novo mesto). Dostopno na: <http://www.rtv slo.si/moja-generacija/novice/slovenija/film-o-rudolfu-iv-habsburskem-ustanovitelju-novega-mesta/380096> (12. 12. 2015).

¹⁰⁶ Ustanovno pismo Novega mesta. Dolenjski list, leto XVI, številka 14, 8. april 1965, str. 4.

¹⁰⁷ Učitelj pripravi gradivo za učence iz knjige Granda, S., Grobovšek, J. in drugi. (1996). Novo Mesto. Novo mesto: Dolenjska založba, str. 91, ter Jarc, J. in drugi. (1971). Novo mesto: kulturnozgodovinski vodnik. Novo mesto: Dolenjski muzej, str. 20.

¹⁰⁸ Za drugo skupino učitelj uporabi časopisni članek Rudolf IV. Ustanovitelj. Dolenjski list, leto XVI, številka 14, 8. april 1965, str. 4–5 in besedilo Rudolf IV. Habsburški, ki je dostopno na <http://www.novomesto.si/media/doc/grb/rudolfivgranda.doc> (4. 12. 2015) ter internetno besedilo, ki je dostopno na <http://www.novomesto.si/si/novomesto/obcina/grb/?v=grb> (4. 12. 2015).

kratek kronološki pregled Rudolfovega življenja, Kje lahko danes srečamo Rudolfove upodobitve in kako je upodobljen?

Tretja skupina bo raziskovala in odgovarjala na vprašanja o notranji ureditvi mesta Rudolfovo,¹⁰⁹ saj je zelo pomembno, da učenci poznajo tudi samo sestavo prebivalstva v srednjeveškem mestu in kakšne pravice so ti imeli.¹¹⁰ Četrta skupina pa se bo osredotočila na zunanjo ureditev mesta Rudolfovo ter ugotovitve primerjala z ostanki, ki so vidni še danes.¹¹¹ Po prebranem besedilu bodo odgovorili na naslednja vprašanja: Koliko je bilo vhodov v mesto in kako so bili poimenovani? Ali so danes še vidni ostanki teh vhodov, obstaja kakšna oznaka?, Kje je ležal Glavni trg včasih, primerjajte ga z izgledom mesta danes?, Koliko cerkva je bilo ob samem nastanku? Ali je te cerkve možno videti še danes?, Ali je mesto imelo tudi svoj »špital«, kaj to pomeni? Mesto je imelo tudi obrambne stolpe. Ali obstajajo še kakšni ostanki le teh ter kje?

Ko učenci rešijo vprašanja, sledi poročanje, ki traja 12 minut. Po poročanju vsake skupine učitelj s pomočjo računalnika in projektorja pokaže že v naprej pripravljeno slikovno gradivo, kot na primer: ustanovno listino, portret Rudolfa IV. Habsburškega, zemljevid Novega mesta,...

ZAKLJUČNI DEL UČNE URE

Na koncu učitelj kratko sintezo učne ure naredi s predvajanjem video posnetka,¹¹² ki celostno zaokroži obravnavan sklop raziskovanja domačega kraja oziroma ustanovitve Novega mesta. Po ogledu video posnetka učitelj nekaj minut nameni kratki analizi ter možnim vprašanjem učencev.

---

¹⁰⁹ Vprašanja so sledeča: Naštejte kdo vse je živel v mestih, Kaj je bilo značilno za meščane?, Kdo so bili pravi meščani in koliko jih je bilo v Novem mestu?, S čim so se ukvarjali prebivalci Novega mesta?, Kdo je bil mestni sodnik, kako je bil izvoljen in kakšna je bila njegova vloga v mestu?, Ali je bil v mestu poleg sodnika še kakšen organ uradniške narave?. Odgovoriti pa bodo morali tudi, kdo v mestu je imel volilno pravico.

¹¹⁰ Učitelj učencem besedilo pripravi iz knjige Picelj, Z. (1990). Novo mesto skozi čas. Novo mesto: Dolenjski muzej, str. 31–33.

¹¹¹ To besedilo učitelj sestavi iz že zgoraj omenjenih knjig, in sicer: Jarc in drugi, 1971, 15–17; Picelj, 1990, 32–34; Granda, S., Grobovšek, J. in drugi, 1996, 94. Uporabi pa tudi internetno stran <http://visitnovomesto.si/znamenitosti/staro-mestno-jedro/sance-in-obrambno-obzidje/> (4. 12. 2015).

¹¹² Video posnetek je dostopen na https://www.youtube.com/watch?v=bwe_WWDeIwY (10. 12. 2015).

SKLEP

Izvenšolske dejavnosti oziroma delovanje različnih zgodovinskih krožkov na šolah so idealna priložnost za raziskovanje domačega kraja in poglobljanje zgodovinskega znanja. Za učence predstavlja raziskovanje domačega kraja osnovo za poznavanje in razumevanje preteklega dogajanja najprej v domačem kraju, nato v Sloveniji, Evropi in nenazadnje tudi v svetu.¹¹³ Cilj učne ure ni zgolj informiranje o mestu, ampak tudi usmerjanje učencev k preverjanju podatkov iz različnih virov, k primerjanju, analiziranju ter samostojnem raziskovanju. Hkrati se učenci urijo tudi v branju in razumevanju različnih besedil. V zgodovinskem krožku se učenci naučijo tudi spoštovati drugačna mnenja ter znajo predstaviti skupinsko delo drugim in svoje odgovore utemeljiti.

LITERATURA

- Granda, S., Grobovšek, J. in drugi. (1996). Novo Mesto. Novo mesto: Dolenjska založba.
- Granda, S. Rudolf IV. Habsburški. Dostopno na: <http://www.novomesto.si/media/doc/grb/rudolfivgranda.doc> (4. 12. 2015).
- Grb. Dostopno na: <http://www.novomesto.si/si/novomesto/obcina/grb/?v=grb> (4. 12. 2015).
- https://www.youtube.com/watch?v=bwe_WWDelWY (10. 12. 2015).
- Jarc, J. in drugi. (1971). Novo mesto: kulturnozgodovinski vodnik. Novo mesto: Dolenjski muzej. Kukanja-Gabrijelčič, M. (2008). Lokalna zgodovina pri družboslovnih predmetih v osnovni in srednji šoli. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-EHL1YECX/?query=%27keywords%3dlokalna+zgodovina%27&pageSize=25> (4. 12. 2015).
- Newstat (Novo mesto). Dostopno na: <http://www.rtv slo.si/moja-generacija/novice/slovenija/film-o-rudolfu-iv-habsburskem-ustanovitelju-novega-mesta/380096> (12. 12. 2015).
- Picelj, Z. (1990). Novo mesto skozi čas. Novo mesto: Dolenjski muzej.

---

¹¹³ Trškan, 2008, 8.

- Rudolf IV. Ustanovitelj. Dolenjski list, leto XVI, številka 14, 8. april 1965, str. 4–5.
- Šance in obrambno obzidje. Dostopno na: <http://visitnovomesto.si/znamenitosti/staro-mestno-jedro/sance-in-obrambno-obzidje/> (4. 12. 2015).
- Trškan, D. (2008). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Ustanovno pismo Novega mesta. Dolenjski list, leto XVI, številka 14, 8. april 1965, str. 4.
- Weber, T. (1981). Teorija in praksa pouka zgodovine v osnovni šoli. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

POVZETEK

Polona Kaplar, Mojca Turk: POVSOD JE LEPO, A DOMA JE NAJLEPŠE: NOVO MESTO MOJE MESTO

Poznavanje in spoštovanje lokalne zgodovine je osnova za spoštljiv ter odprt odnos do zgodovine drugih krajev. Pri raziskovanju domačega kraja v konkretni učni uri izpostavimo nastanek Novega mesta leta 1365 in pomembnost le tega. Učence razdelimo po skupinah, kjer z metodo dela z besedilom raziskujejo ter odgovarjajo na pripravljena vprašanja. Raziskovalnemu delu sledi poročanje skupin, podprto z metodo dela s slikovno demonstracijo. Dodatni vzgojni element take ure je sodelovanje, skupinsko poročanje ter spoštovanje mnenj drugih. V zaključni etapi s predvajanjem video posnetka, ki vsebinsko združuje delo vseh skupin, celostno zaokrožimo učno uro in s tem izvedemo ponavljanje. Izvajanje zgodovinskega krožka nam omogoča, da snov razlagamo na drugačen način, uporabimo različne metode poučevanja, učenci pa svoje znanje še poglobijo.

Avtorji prispevkov:

MIHA DROBNIČ
ŠPELA FERME
LUCIJA GERDEVIČ
ANA GREGORIČ
TINA GODINA
POLONA KAPLAR
NINA LEBAR
TANITA NOVAK
BRANKO OCVIRK
ANJA PLAZAR
MAJA VEHAR
TANJA VOZELJ
MOJCA TURK
IVAN ŽGAVEC

***Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik XIV, št. 1***

ISSN: 1581-8713

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

*Copyright © Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete UL
(za potrebe predmetov Didaktika zgodovine I, Didaktika
zgodovine II, Pedagoška praksa iz zgodovine, Terensko
delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli)*

Ljubljana

2016